

OLAV

Johanna Schwarz, s. 3
Maria - Guds mor

Franz- J. Holin S.J., s. 7
Paven og Darwin

Pavens tale til Vitenskapsakademiet, s. 9
Livets opprinnelse og utvikling

Bergljot Børresen, s. 12
Om å kloner folk og fe

Unge Norske Katolikkers Forbund 50 år, s. 15
UNKF - bindeledd og fristed

Olav Müller ssc, s. 20
På leting etter Ordet (3)

ST. OLAV

St. Olav i mai

Det handler mye om vitenskap i dette nummer av St. Olav, om vitenskap og tro. Mer enn opprinnelige planlagt. Det skyldes "Dolly" - så vidt vites det første dyr som er "dyrket" ut fra et annet. To bidrag med tro og vitenskap som emne lå nemlig ferdig oversatt og klar for St. Olavs mai-nummer da sauene Dolly, uvitende om eget oppsiktsvekkende nærvær, hoppet og sprang over verdens TV-skjermer og inn i den genetiske debatt. De to bidragene var pavens skjelssettende tale om "livets oppkomst og utvikling" ved fjorårets 60-årsmarkering for Det pavelige vitenskapsakademi - hans "fredsslutning med Darwin" som det ble kalt, (skjønt fullt så enkelt er det ikke, forklarer paven, velinformert og klokt) - og den svenske jesuitten Franz-J. Holins artikkel "Paven og Darwin", som ytterligere setter tingene i perspektiv.

Men så kom den krøllete Dolly og med henne det alt annet enn ulne spørsmål: Er et klonet menneske det neste? Reaksjoner på *det* fremtidsperspektivet måtte selvsagt få plass i St. Olav, katolske kommentarer sankes inn fra forskjellige ståsteder. For Dolly og hennes tilblivelse tangerer så mangt: fra biologi og genetikk til skapelsesteologi, moralteologi, troslære, jus etc. - samt sunt folkevett og instinktive følelser. Trådene samles i brennpunktet: *Hvorfor* kloner folk og fe? Hva er motivene? De avslører den bakenforliggende moral.

Eller mangelen på moral. For på listen over "mulige motiver" for å kloner mennesker, finner vi "et gammelt synderegister", skriver dr. med. vet. Bergljot Børresen i sitt debattbidrag her i bladet: "forfengelighet, grådighet, arroganse, sjåvinisme, selvdyrkelse og maktbegjær". Den tyske moralteologen Johannes Reiter, som også er representert i dette nummer, avviser kategorisk tanken om "homosapiens som teknisk produkt". Og trekker, som også Børresen gjør, vår omgang med det øvrige skaperverk, ikke minst husdyrene som vi gjennom årtusener har tuklet med for å påvirke arven, inn i bildet: "Også dyr har en egenverdi, uavhengig av nytteverdien - også de er Guds skapninger, har del i hans liv og forherliger hans ære slik det kommer til uttrykk i salme 19 og 104." Der denne "egenverdi-tanker" finner anerkjennelse, kan den tjene til å begrunne og korrigere den holdning som ganske enkelt ser ikke-menneskelig liv som et materiale mennesker kan skalte og valte med etter eget forgodtbefinnende, skriver Reiter.

Det mulige er ingen moralsk kategori. Noen må rope varsku, blåse i fløyten. Når teknikk og vitenskap, manipulasjonslyst og maktvilje løper løpsk. Til tider kan prisen for å blåse i fløyten være umenneskelig høy. Det vet en mann som israeleren Mordechai Vanunu: i 1987 fikk han livstidsdom fordi han avslørte Israels atomvåpenprosjekt, som han selv var med på. Nå går han langsomt til grunne - i enecelle på tiende året.

Før domfellelsen fikk han smuglet et dikt ut av fengselet. Der heter det bla.a: "Prøv ikke å tenke for oss. Fortsett, kjør. Kjør på. Videre, videre. Slik sa de, de store, de smarte, fremtidsforskerne." Et manende dikt som bør høres - St. Olav bringer i sin helhet i egen oversettelse annetsteds i bladet.

Som sagt: mye om vitenskap og teknikk i dette nummeret. Men ikke bare. For vi har ikke glemt at det er mai - Marias måned. Og Maria handler ikke om vitenskap, men om tro. Og om en modig og rakrygget kvinne. Også om henne handler det i St.Olav nå i mai. Og om oss selv og troens utfordring.

Tromsø-rector om kirken og om bønn
"Enten er vi resultat av en genetisk tilfel-
dighet. Eller vi er kommet til ved en skapel-
se, en villet handling. Jeg valgte rett og slett
å tro det siste, at det finnes en mening som
vi mennesker ikke kan utgrunne," sier rek-
tor Tove Bull i en åpenhjertig samtale med
Vårt Lands Liv Riiser. - Tove Bull er opp-
vokst i Alta, men nå bosatt i Tromsø, som
rector ved verdens nordligste universitet.

Hun legger ikke skjul på at "på det poli-
tiske plan har jeg en masse å innvende mot
den katolske kirke. Men jeg har valgt å god-
ta autoritetene og synes ikke det er så van-
skelig. Det handler om å innrette seg som
en del av de helliges samfunn - og det er en
nyttig påminnelse om at jeg tilhører en kirke
der europeere er i mindretall. . . Jeg er bare
en liten del av en stor kirke, det gir hvile. -
Jeg tilhører Vår Frue menighet i Tromsø,

det passer meg fint. Jomfru Maria har jeg
sans for. . ."

Tove Bull omtaler gjerne sin kontakt med
de kontemplative nonnene i Tromsøs Kar-
mel kloster. Om sitt eget bønneliv sier hun:
"Jeg liker de formaliserte bønnene. Mine
egne bøtter er det vanskeligere å snakke
om, da blir jeg fort sjenert. Men Universite-
tet i Tromsø, det ber jeg for. Det samme
gjør nonnene i Karmel kloster. Når alt kom-
mer til alt, stoler jeg nok mer på deres,"
sier rektor Tove Bull.

Johanna Schwarz: Maria Guds mor

3

Mai er Marias måned, og St. Olav har funnet frem en tekst av forfatteren *Johanna Schwarz*, som døde sist høst: Hennes "Kveldstan-ker" i NRK noen år tilbake. "Trykk dem gjerne, men da i sin helhet," sa Johanna da vi for et par vårer siden spurte om å få hennes "tanker" - til bruk i mai. De ble liggende grunnet plassmangel i bladet. Nå rydder vi, med takknemlig hjerte, plass for hennes varme og uredde tanker.

I

April ebber ut. Nå kommer mai. Årets morgen har noen kalt den. Lange, lyse dager over jorden. Grønt og blomster. Og menneskene ranker seg, får på en måte øye på hverandre igjen etter vinteren. Er det rart at måneden mai er tilegnet Jomfru Maria, Guds Mor, himmelens dronning? Kunstnerne gav henne den blå farven: blå som himlen, blå som havet. Blå er kappen hennes, når kunstnerne avbilder henne, blå av knust lapis lazuli, hentet fra fjerne strøk, nest etter gull det dyreste de kunne finne på for å hedre henne.

Og de som ikke kunne knuse edle ste-ner til hennes ære, brukte øyne og fan-tasi og knyttet tankene på henne til den skjønneten de fant rundt seg. Nå kom-mer de alle sammen - under noen korte uker og måneder av blomsterprakt: Marianøkleblom, gyllen og blekt grønn. Den har Maria visstnok tatt fra Frøya, men nå er den hennes. Og tiril-tunga, Jomfru Marias gullsko, gulmau-re, sengehalmen hun la i krybben til Jesusbarnet, og alle de blå, blå blomste-ne. Og Marihøna, den levende lille edelstenen, flyr til himlen og bringer lykke.

Så elsket, så omgitt av takknemlighet er hun, fordi hennes JA medvirket til Guds plan: å bli menneske, å bli en av oss, å ta på seg vårt nederlag for å gi oss sin seier.

Og for folkets fantasi er hun mer enn høyhet, mer enn hellighet og ufattelig frelseshistorie. Folkevisen om Olav og

Kari viser oss drømmen om kvinnesoli-daritet og rettferdighet. Mishandlet til blods og krenket til døden på grunn av en intrigant svigermor kommer Kari til Himmelrik. Og er det ikke som et krise-senter i eventyrland?

*Jomfru Mari tukka fram ein stol:
"Sit, liti Kari og kvil din fot!"*

*"Da tar inkje rydje sess for meg.
Eg er inkje for go til standa fyr deg.*

*Eg er inkje trøytt, eg kan væl stå -
men må Olav Himmerikje få?"*

*"Sit liti Kari og kvil deg nå
Olav han skò Himmerikje få."*

*"Eg er inkje trøytt, eg kan væl stå.
Men må Olavs mo'er Himmerikje få?"*

*Jomfru Mari ho svarar så:
"Olavs mo'er kann kje Himmerikje få."*

Men når så mange vil vise ærefrykt, kjærlighet og takknemlighet over hele jorden og gjennom to årtusener, danner disse følelsene et enormt fedreland. Så stort er det at alle umulig kan oppfatte hverandres språk. Og lærde menn har grublet, oftest menn dessverre. Og hel-lige menn og kvinner har fordypet seg og grublet, snudd og vendt på Marias opprinnelig enkle spørsmål: Hvordan? - slik at man av og til nesten er fristet til å smile og sitere Jesu ord slik de er gjen-gitt av Johannes, overfor en disippel

som graver og spør: "Hva angår det deg? Følg du meg."

I denne forvirringen av forskjellige tanker, forskjellige kulturer, forskjelli-ge livsholdninger, har vi ett å gjøre. Vi må prøve å tåle hverandre. Det som ikke sier meg noe, er ikke nødvendigvis intetsigende av den grunn. På samme måte må jeg aldri miste troen på mitt eget uttrykk, selv om det avvises av andre.

Her går det mot natt. Et annet sted går solen opp. Ett eller annet sted på jorden er det bestandig noen som gjen-tar etter engelen: "Vær hilset du som har fått nåde. Herren er med deg."

II

Det begynte med en engel. Han kom inn til en ung, forlovet pike. Lukas beskriver den avgjørende scenen så liv-fullt at mennesker har tenkt seg at Lukas har malt portrettet hennes. For-såvidt har han jo det - med ord. Og en-gelen forteller hva som skal skje. Og Maria spør: "Hvordan?" - spør hun - ikke "Hvorfor?" eller "Hvorfor nettopp meg?" "Hvordan?" spør hun - og får svar. Ikke informasjon. Bare svar. Hvordan? Det vil Gud ta seg av. Har Gud sørget for den gamle Elisabeth som alle trodde ikke kunne få barn, så vil nok Gud finne en måte å komme til jorden på, siden det er planen Hans.

Maria spør ikke hvorfor. Abraham gjorde heller ikke det, hverken da han skulle bryte opp fra sitt land eller da han skulle ofre sin sønn Isaak. Job spurte hvorfor. Men han fikk ikke svar på det spørsmålet. Hele livet kan gå med til å lære at Gud ikke har det med å svare på det spørsmålet.

Og etter engelens svar det verdens-historiske øyeblikket: "Jeg er Herrens tjenerinne. La det skje med meg som du har sagt." Ensom, uten et øyeblikks betenkningstid, uten ett eneste mennes-ke å rådføre seg med, uten å ane konse-kvensene av sitt JA, gjorde hun sitt

Hvis vi virkelig vil. . .

"Hvis du tenker deg frem til dagene før du skal dø, hva skulle du ønske deg at du har oppnådd her i livet?" - Journalist Jan Eikeland stiller spørsmålet til "den aldrende professoren, gandhisten, miljøforkjemperen og fjellklatreren Arne Næss", som har svaret klart: At han - om enn aldri så lite - har bidratt til fremgang når det gjelder minst én av de tre grunnleggende utfordringer i verden i det neste århundret: Forebyggende fredsarbeid, utryddelse av tortur og overvinning av den økologiske krisen.

"Hvis vi virkelig vil," sier Arne Næss, "er det mulig å gjøre noe med disse problemene. Vi bruker store ressurser på å konstruere oljeplattformer i Nordsjøen. Tenk om vi hadde lagt like mye arbeid i å redde mennesker fra tortur og uakseptabel nød og bekjempe den økologiske trussel. Og det siste er noe som virkelig haster. For hvert år som går, vil det koste enda mer å bryte ut av den negative utviklingen. Det er en plikt å minske byrdene for våre etterkommere."

VÅRT LAND

I enhver kristen gruppering finnes helgener

"Bevegelsen for kristen enhet er ikke lenger til å stanse, og man når stadig nye milepæler, både blant ledere og på grasrota," skriver Jo Fuglestad i "Katolsk Ungdom", som utgis av Unge Norske Katolikkers Forbund. "Bakenfor de synlige konfesjonsgrensene finner vi én (usynlig) Kirke av oppriktige og brennende kristne, både katolske og protestantiske; her er vi alle greiner på det samme vintreet. Men blir vi selvhverdende

4

valg. Det er for meg ufattelig at denne dype friheten, denne grenseløse, for ikke å si grensesprengende selvstendigheten opp gjennom tidene har blitt misbrukt av menn som har ønsket kvinner passive, lydige, underdanige - mot menn - i Marias ånd, som de sa, slik at ordet "Madonna" er blitt til et skjellsord i kvinnekampen på linje med "hore".

Og så drar Maria til Elisabeth. Elisabeth er gammel og trenger kanskje hjelp. Hun bør ikke anstrenge seg nå, ikke løfte for tungt. Og Maria vil se Herrens nåde. Og Maria kommer inn til Elisabeth og roper sin hilsen: "Goddag Elisabeth, hvordan går det med deg?" Og lille Johannes inne i Elisabeth holder sin aller første preken om den kommende Messias: han sparker. Og Elisabeth blir overveldet av undring og glede. Kanskje har han ikke beveget seg på en stund. Og frykten er der straks: Er det liv? Går dette virkelig bra? Og på en merkelig måte vet hun at her er mer å glede seg over. "Velsignet er du blant kvinner og velsignet er ditt livs frukt," svarer hun med ord som er blitt gjentatt og gjentatt utallige millioner ganger. Og Maria bryter ut i lovsang. Diktet hun der og da? Kanskje. Magnificat har gammeltestamentlige forbilder. Tonekunstnere har tatt opp lovsangen og tolket den i sitt språk. Og troende over hele verden gjentar den: "Fra nå av skal alle slekter prise meg salig", sier hun. Men hun sier mer:

"Han spredte dem som gikk med hovmodstanker og støtte herskere ned fra tronen, men de små opphøyet Han. Han mettet de sultne med gode gaver, men sendte de rike tomhendte fra seg."

"Vi krever en kirke som står på de fattiges side," ropte latinamerikanske katolikker da paven gjestet landet deres for en del år siden. Med hvilken rett blir Marias ord gitt en rent åndelig tolkning? Med hvilken rett motarbeides en trosforståelse som gjennom dette og lignende bibelord inspirerer til en

visjon som gir mot i kampen for frihet og rettferdighet også i den jordiske delen av det evige livet?

III

"Det skjedde i de dager". Vi kan det nesten utenat, og det føles rart å ta det frem om våren. Juleevangeliet er en del av en helhet som bl.a. består i mørketid, levende lys, sne, grønt, pyntet, glitrende tre og duften av god mat. "Hva gjør de av presten til neste jul?" spurte det lille barnet som bestandig stiller de korrekte spørsmålene.

Det er kort og godt en eldgammel solhvervsfest som er gitt nytt innhold. Dypt inne i oss vet vi at det dreier seg om et langt mer fundamentalt solhverv. Oss gir naturen symbolikken gratis. Jeg har ofte lurt på hvordan det kan føles å feire jul midt på sommeren slik som i Søramerika eller Australia.

Men ett er sikkert. Det var ikke idyll og fest for de medvirkende. I vårt hjem prøver vi å huske det. Vi har et lite kors, vridd sammen av piggråd, laget av en fange i en fangeleir i Chile et sted. Vi setter det korset opp sammen med julekrybben vår. De som laget slike kors for å tjene noen øre til mat, er faktisk nærmere Marias jul enn vi som prøver å minnes den.

Hva tenkte Maria? Det sier Skriften ikke noe om. Det står at hun gjemte alt sammen i hjertet sitt og grunnet på det.

I 1981, da unntakstilstanden slo sammen over det polske folket rett før jul, prøvde jeg å forestille meg hva Maria muligens ville sagt og tenkt dersom hun hadde vært en polsk jente eller en salvadoransk, en afghansk eller en irsk. Guds fellesskap med menneskene er også hans mors fellesskap med menneskene. Hun er medvirkende, ikke middel. Hun er mer enn en port eller en stige fra himmel til jord. "Gud trenger menneskene" var det en film som het. Slik forestilte jeg meg Marias tanker i Polen i 1981:

Sov, lille frelser, sov,
det blir nok en råd, skal du se.
Maria i Armagh,
Maria i El Salvador
i Santiago, Teheran og Kabul
har også født frelseren idag.
Det blir nok en råd, skal du se,
selv om det er heller smått stell
med stjerner og engler
og Herodes skramler der ute.

Og etter jul, når vi ser at dagene begynner å bli lengre, og når vi speider etter tidlige vårtegn, kommer den tunge, skjebnesvangre forutsigelsen: "Men også gjennom din sjel skal det gå et sverd," sa Simeon i templet. Bebudelsen er kirkeårets første forberedelse til jul. Kyndelsmesse med sine skinnende lys er en anelse av langfredag.

Og det ble ikke lenge å vente på det første møtet med sverdet gjennom sjelen. Så søte de er, de små bildene: Maria og Jesusbarnet på eselryggen og Josef som leier eselet. Virkeligheten var ikke like søt. Å måtte flykte for ikke å få sitt barn drept, å komme hjem eller få høre av veifarende i utlendigheten hvor mange barn som ble drept i jakten på det ene som slapp unna. Hvordan ville en slik liten familie blitt tatt imot på Fornebu? "En engel sa til meg i drømmen at jeg måtte ta kone og barn og flykte for å redde barnets liv som var truet av kongen." Hva ville en norsk politimann ha sagt, hvis Josef var kommet med den forklaringen? Sannsynligvis ville familien blitt satt på neste fly tilbake. Trusselen var ikke reell nok. Og ingen ville skrevet om det i avisen eller demonstrert.

Og som et siste glimt av Jesu barn-dom kommer fortellingen om vidunderbarnet Jesus som tolvåring i templet. Maria må tidlig krøkes. Hun må tidlig begynne å lære: "Han er min, men han blir tatt fra meg." Så sikker hun var på at sønnen var med i pilgrimsfølget. Så sikre vi ofte er på det. Gud er med oss.

og hovmodige i møtet med ikke-katolske kristne, da fjerner vi oss fra Kristus og risikerer å bli 'klippet av'. Det finnes helgener i enhver kristen gruppering, og man blir ikke automatisk frommere ved å melde seg inn i f.eks. vår Kirke. . .

Hver og én må vi se etter hvilke følelser vi har overfor kristne i de ikke-katolske kirkesamfunnene. Det at vi er trygge på Kirken og vår tro, gir oss ikke rett til å se ned på dem som søker Gud i andre konfesjoner, ja, ikke i andre religioner heller. . .

Selv Maria måtte lære noe annet. Selv hun måtte søke i tre dager. Tre dager - et tungt uttrykk i Guds og Marias liv.

*Forgjeves søkte du din sønn,
du, hans egen mor.
Slik ble du en mor for oss alle
som tror at Jesus går
den samme veien som vi.
Be sammen med oss, Maria
om nåde til å snu,
slik at vi finner ham igjen!*

IV

Maria er sammen med sin sønn på fest. Stor fest, bryllup. Folk danser og synger. Maria danser vel neppe, ikke fordi det er så hellig å la det være, men fordi - og det tenker vi sjelden på - for den tiden er hun nå en gammel kvinne. Men sikkert husker hun den dagen da hun selv feiret bryllup og flyttet sammen med Josef.

Så merker hun uro. Hun har en egen evne til å oppfatte andres nød og savn. Nå ser hun at kjøkemesteren snakker alvorlig med brudgommen. Og hun oppfatter situasjonen: Vinen er i ferd med å ta slutt. Blir festen ødelagt? Hva vil gjestene si? Sønnen hennes må da kunne finne på råd. "De slipper opp for vin," sier hun til ham. Men Jesus avviser henne: "Kvinne, hva har du med mitt å gjøre? Min time er ennå ikke kommet." Men så lett er det ikke å avvise Maria. Hun har måttet venne seg til at sønnen hennes har sine egne tanker. Hun husker nok den dagen i templet for så mange år siden. Hun sier ikke det man kunne vente av et konvensjonelt menneske: "Skal du snakke slik til mora di?" Hun svarer ikke. I stedet sier hun til tjenerne: "Det han sier dere, skal dere gjøre."

I sin bok om Maria skriver presten Wilfrid Stinissen om dette, at Jesus nok ikke ville ha gjort noe under den dagen, hvis ikke hans mor hadde vært der. Dette var ikke hans bryllupsfest. Her

Fullt fellesskap med våre protestantiske venner er ikke noe vi 'vedtar', men noe vi ber oss frem til. Det er noe som krever omvendelse hos hver og en. - Det er ikke snakk om å file ned eller 'glemme' katolske trossannheter, men å vise vilje til å forstå annerledes troende og møte dem med den hjertevarme som kjennetegner en oppriktig katolikk," skriver Jo Fuglestedt.

var det ikke han som var brudgom. Den timen ville komme seinere. Men på en måte, sier Stinissen, ligger målet allerede i begynnelsen. Visjonen er der fra starten. Og fortellingen lærer oss noe om å be. Maria sier ikke til Jesus: "Kan du skaffe mer vin?" Hun sier bare:

Mariandkleblom

*Tegning av sr. Mary Ansgar
Sheldon fra boken
«Guds mor i Nord-Norge».*

"Vinen slipper opp." Hun legger problemet frem uten å foreskrive løsningen på det. Og det forteller oss om Marias forhold til oss. Hun vender seg til Jesus for at han skal se på oss, og hun vender seg til oss for at vi skal se på Jesus.

Og vi husker at det blir vin nok. Men ikke ut av tomme luften. Først må tjenerne fylle krukkene med vann. Jesus bruker deres bidrag, slik som han en annen dag kommer til å bruke brød og fisk som en gutt har med seg.

Jesus hørte Marias bønn for bryllupsfesten. Hører vi det hun sier i dag - til sin sønn og til oss: "Jordens fattige har

I slekt med teologien

"Diktningen gjør det vanskeligere, ikke lettere å leve," sier Gordon Hølmekvakk, Gylvendals avtroppende sjefredaktør. "Men en bok kan rense blikket for mye gørr og bringe oss nærmere hva som er opp og hva som er ned i tilværelsen. På den måten er diktningen i slekt med teologien. Den bringer oss nærmere de helt eksistensielle forhold." DAGBLADET

ikke rent vann. De har ikke mat. Søstre mine i de fattige landene har ikke en gang råd til den salt- og sukkerblandningen som ville reddet livet for deres syke barn." Og så sier hun til oss som bestandig sier at vi vil tjene Gud: "Dere vet godt hva han vil at dere skal gjøre: Fyll krukkene, det haster!" Så seine vi er til å adlyde. Så langsomt vi fyller krukkene. Hvordan kan vi vente at Gud skal hjelpe når vi ikke gjør vår del? Er vi Herodes for barna i de fattige landene? Lar vi dem dø for å bevare vår makt - vår velstand?

En bryllupsfest, vin, glede. Den peker frem mot Bryllupsfesten som så ofte i Evangeliene står som symbol for vårt fremtidige samliv med Gud. Og Jesu Mor er med der også. Og bryllupsfestens vin peker frem mot et annet måltid da Jesus tar kalken, takker og sier: "Ta og drikk, dette er mitt blod."

Hvordan er det mulig å misbruke vin etter at man har hørt denne fortellingen?

V

Så kommer den dagen da Simeons forutsigelse blir til virkelighet. Johannes forteller kortfattet om Jesu mor som stod under korset sammen med den disippelen som Jesus holdt mest av. Jesus gir dem til hverandre. Hans beste venn får en mor. Hans mor får en ny sønn. Maria må ha vært mellom 40 og 50 år - gammel og utslitt for den tidens levealder.

Få kunstnere har fremstilt henne slik. Hun er merkelig tidløs når hun er avbildet ved korset, likeså når hun er avbildet med sin døde sønns legeme i fanget. Sikkert husket hun den dagen da hun hadde sin levende, nyfødte lille Jesus-baby på fanget. Nei, hun ante ikke hva hun sa ja til, da engelen kom inn til henne.

Tidløs er morens smerte over sønnens lidelse og død. Vi hører den i en gammel sumerisk tekst, brukt i dette folkets gudsdyrkelse:

En gudstjeneste er en handling

"Vi trenger en fordypet liturgisk bevissthet og forståelse av hva en gudstjeneste er og gjør," sier Carl Peter Opsahl, teolog og musiker. "Slik vi restaurerer gamle alterbilder og takmalerier, må vi blankpusse de rike, mangetydige og virkekraftige liturgiske symboler og handlinger, så hele menigheten kan ta del i dem.

En gudstjeneste er en handling som griper inn i menneskers liv, en troshandling der både menighet og Gud er aktører."

AFTENPOSTEN

Prest og imam i samarbeid

"Møter med muslimske fanger har vist at jeg nok kan hjelpe dem med de menneskelige behovene, men når det kommer til de religiøse problemene, blir det vanskelig," sier fengselsprest Trygve Eriksen ved Ullersmo landsfengsel. Han har invitert en bosnisk imam, Jasarevic Zekerijak, som nå leder den tradisjonelle fredagsbønnen for en gruppe muslimske fanger.

Fengselspresten har også sørget for at muslimene har fått utstyrt sitt eget rom til bønn, og vennskapet mellom prest og imam stikker dypt allerede etter ett års samarbeid. "Når jeg som kristen ønsker å bli møtt med respekt, må jeg også kreve av meg selv at jeg respekterer muslimer," sier fengselspresten. "Det er dessuten en menneskerett å kunne få praktisere sin religion."

VÅRT LAND

6

*Hun ser på hans ansikt,
ser hva hun har mistet.
Hans mor har mistet ham
til dødens makt.
For en sorg hun må bære,
skjelvende i ødemarken.
Hun er smertenens moder.*

Smertenens Moder - *Mater Dolorosa*.
Hør den samme klangen i den kristne
hymnen *Stabat Mater*, nydelig oversatt
til nynorsk:

*Standande i gråt og kvida
Herrens mor ser sonen lida
høgt på kross og skjemdartre.
Skjelvande, til dauden såra
og av sverdet gjennombora
stend ho i sin hjarteve.*

*Ingi sorg er tung som denne
ingen har så djupt fått kjenne
liding som Guds fagna mor.
Men hjå sonen vil ho vera
og med honom liding bera
til hans siste sukk på jord.*

Og i vår egen tid, et ekko i Sigurd Evensmos Englandsfarere, der han lar oss oppleve den siste natten i en gruppe motstandsmenns liv. "De tidde litt. Så sa Bjørn knapt hørlig: "Mor har ingen andre enn Sonja og meg." Janken strøk seg gjennom håret: "Du vet, det blir så mange mødre, og de kommer til å hjelpe hverandre. Alle kommer til å hjelpe hverandre."

Og Jesus betrodde sin mor til sin beste venn, slik som han en gang betrodde seg selv til sin mor - og betror seg selv til oss, hver gang vi mottar ham i brød og vin. Derfor er hun solidarisk med oss. Det var for vår skyld det skjedde alt sammen - og for hennes. Der hun stod ved korset, stod hun sammen med alle som ser sine nære og kjære lide og dø. Hun stod sammen og står sammen med mødrene på Maiplassen, med alle som søker fra fengsel til fengsel etter

sine forsvunne nærmeste. Og da hun satt med sin sønns døde legeme i fanget, satt hun med alle verdens døde barn i fanget: døde i krig, døde av sult og sykdom. Og mennesker skjønner hennes solidaritet uten å kunne det nå så inderlig forslitte fremmedordet. Da må hun vel ha hvisket et "hvorfor" - slik som sønnen hennes ropte ut sitt "hvorfor" i sin dødstime, men svar fikk ingen av dem.

Men denne ene gangen endte det ikke med død. Hun er ikke en sumerisk årtidsgudinne. Hun er ikke nødt til å se sin sønn lide og dø i en årlig gjentatt syklus, slik som i myten i sumerens land. Det er ikke mange dagene siden vi hilste hverandre med: "Kristus er oppstanden - ja, han er sannelig oppstanden." Det står ikke i Bibelen at han viste seg for Maria, men vi har lov til å tro det. Og vi har Bibelens ord på at Maria var sammen med den unge Kirken ved pinsetid. Og hun er sammen med Kirken fremdeles. "Du tok imot meg," sier Jesus. "Nå er det min tur å ta imot deg." Ble hun virkelig tatt opp til himlen med legeme og sjel, slik som kristne har trodd i århundrer? Igjen kan det være fristende å sitere Jesu ord til en vitebegjærlig disippel: "Hva angår det deg, følg du meg!"

Men, som vi sa i innledningen: en kjærlighet og takknemlighet som strekker seg over hele jorden og så mange sekler, må ta seg forskjellige uttrykk. Og er det i grunnen så stor forskjell på en hellig kirkefaders lærde spekulasjoner, menneskers gavmildhet, som overøser bilder av Guds Moder med gull og edelstener, siden de jo ikke kan nå helt til himlen med gavene sine - og en folkelig fantasi som intet har å gi bortsett fra markens blomster: Marianøkleblom, Marias gullsko og alle de andre?

Gud ble menneske. Et menneske medvirket. Vi er av edel byrd, vi som er mennesker. Tenker vi ofte nok på det?

Lidelse og håp - et overraskende poeng

Ved en Tomas-messe før påske i Uranienborg kirke, Oslo, var kveldens tale betrodde en dominikanerinne ved Katarinahjemmet, søster Ragnhild Marie. Hun hadde saligprisningene fra Bergprekenen som tema, og ga oss blant annet et overraskende poeng i forbindelse med ordene "salige er de som sørger, for de skal trøstes". Her viste søster Ragnhild Marie til noen kjente verselinjer: "Hver gledesstund du fikk jord betales må med sorg," for å peke på at saligprisningene sier det stikk motsatte, nemlig at "hver sorg dere har, hver gang dere lider: alt dette skal vendes til glede, til en tilstand av salighet og harmoni". I denne sammenheng siterte hun også noen andre ord om sorg og glede, fra Jesu avskjedstale til disiplene: "Dere skal gråte og klage, men verden skal glede seg. Dere skal sørge, men sorgen skal bli forvandlet til glede."

"Vi har ingen mulighet til å se virkningene av de ting som rammer oss, personlig eller kollektivt," sa søster Ragnhild Marie ved avslutningen av sin tale: "Det som synes urettferdig og grusomt i menneskenes øyne, kan i Guds guddommelige regnskap ta seg ganske annerledes ut." Og her siterte hun - kanskje til overraskelse for enkelte - noen verselinjer av dikteren Tor Jonsson:

*Var eg Gud,
ville eg skapa
ei stillare verd,
der skulle alle elska.*

*Var eg ein Gud,
ville eg skapa
kjærleik og død,
berre kjærleik og død.*

Paven om mediene og 2000-årsjubileet
"Det er ikke lett å bevare optimismen angående massemediens positive innflytelse: enten ignorerer de religionens avgjørende rolle i folks liv, eller de behandler religiøs tro gjennomgående som noe negativt og usympatisk," sier paven i sitt budskap til den katolske "Verdens Kommunikasjonsdag" 11. mai. Årets tema, "Å formidle

Jesus: veien, sannheten og livet", knytter an til kirkens fokusering i år på Jesus, som del av forberedelsen til det neste årten.

"Det ville være av stor økumenisk betydning om kristne kunne samarbeide mer i mediene og på den måten forberede det store jubileum," sier paven. Som viser til at mediene har en viktig rolle å spille i de tre årene fram til år 2000: for de kristne gjel-

der det å tolke "hva den Hellige Ånd har å si den katolske kirke og de øvrige kirker i dag".

På norsk mark er det dannet en økumenisk Hovedkomité for 2000-årsjubileet; katolsk representant er informasjonsmedarbeider sr. Anne-Bente Hadland o.p.

Franz-J. Holin S. J.:

Paven og Darwin

7

Som en nyhet av første rang kunne man i fjor høst lese små notiser i pressen om at paven (endelig) hadde akseptert Darwin. Opphavet til dette var en tale paven hadde holdt for *Det pavelige vitenskapsakademi*. Dette akademiet omfatter for tiden 80 medlemmer fra hele verden, deriblant Sverige, og har sin opprinnelse i *Academia dei Lincei* (1613-1632), et akademi som var nær knyttet til Galileo Galilei (1564-1642), og som opphørte i forbindelse med rettssaken mot ham. I 1847 ble akademiet imidlertid gjenopplivet, og siden 1936 heter det *Pontifica academia scientiarum*.

Overfor denne lærde forsamling, som var samlet den 22. oktober i fjor for å feire sitt 60-årsjubileum, tok paven opp det intrikate spørsmål om livets tilblivelse og utviklingslæren. Paven forklarte at de empiriske vitenskapene meget vel kan utforske "livets mange åpenbaringsformer", men at "evolusjonsteorier som hevder at ånden er oppstått av den levende materiens krefter som rent epifenomen til denne materie, (er) uforenlige med sannheten om mennesket". Talen vakte verdenspressens interesse ikke minst fordi paven gjennom den søker å bilegge en strid som i snart hundre år har forstyrret den katolske kirkes forhold til den vitenskapelige verden. (Pavens originaltekst finnes annetsted i dette nummer.)

*

"I begynnelsen skapte Gud himmel og jord (-) og Gud sa: 'Bli lys, og det ble lys (-). Og Gud sa: 'La oss skape mennesker i vårt bilde.'" Slik begynner den bibelske skapelsesberetningen i 1 Mo-sebok. I lange tider ble denne teksten lest som en historisk fremstilling av skapelsesakten. Da så Charles Darwin i *The Origin of Species* (Om artenes opprinnelse) 1859 presenterte en empirisk forklaring på hvordan livet har vokst frem på jorden, bidro dette til å forandre verdensbildet fra grunnen av. Ordenen i den verden Carl von Linné beskriver i sin *Systema naturae* (1735)

måtte vike for et mer dynamisk syn på naturen. Darwin var ikke eneste årsak til dette skiftet. Også andre faktorer bidro til at verden i stigende grad ble oppfattet som et dynamisk hendelsesforløp i forandring og utvikling. En teknisk-vitenskapelig ånd vokste seg stadig sterkere i løpet av 1800-tallet, og man kan i denne sammenheng minnes den historiefilosofi som gjorde Hegel (død 1831) til et kjent navn.

Allerede 200 år tidligere hadde den katolske kirke og Galilei kommet på kollisjonskurs. Saken den gang var det kopernikanske verdensbildet, som tilsa at jorden beveget seg rundt solen som universets midtpunkt. Ved midten av 1800-tallet begynte en ny seiglivet strid mellom den katolske kirke og naturvitenskapene. Kirken var på den tiden gjennomgående preget av den skolas-tiske filosofien, som ble ansett for å gi stabilitet og fasthet til troen. Kirkens bibeltolkning dengang og til et stykke ut på 1900-tallet var fremmed overfor den historisk-kritiske forskning, og det gjorde det umulig å se utviklingsteorien som forenlig med den katolske kirkes syn på mennesket. Utviklingslæren på sin side var sterkt påvirket av filosofiske retninger som var stikk i strid med den katolske kirkes menneskesyn.

Først i 1950 oppga den katolske kirke sin kjølig distanserte holdning til Darwins bidrag til forståelse av naturen. Det skjedde da pave Pius XII anerkjente evolusjonsteorien som en hypotese,

samtidig som han fastholdt at den menneskelige sjel ikke kunne anses som et resultat av utviklingen, men som "umiddelbart skapt av Gud". Denne kritisk avventende innstillingen kunne forandres i en tid da selv representanter for utviklingsteorien etablerte særie mellom empiriske fakta og filosofiske og teologiske tolkninger. For flertallet av katolske og protestantiske teologer hadde utviklingslæren vært et intenst diskusjonsemne siden 1950-tallet, som f.eks. for teologen og paleontologen p. Theilhard de Chardin.

*

Nå, foran år 2000, tar pave Johannes Paul II opp visse problemer som berører forholdet mellom den katolske kirke og den moderne naturvitenskap. I 1992 bekreftet han - hva mange hadde foreslått i årevis - at den katolske kirke tok feil da den i 1633 fordømte Galileo Galilei og tvang ham til å avsverge all tro på den kopernikanske lære. Kopernikus (død 1543) hevdet jo at det er solen og ikke jorden som er universets midtpunkt. Et følsomt punkt i denne sammenheng var at Galilei mente han ikke kunne adlyde kirkens autoritet, og det i en tid da reformasjonen allerede hadde satt spørsmålsteget ved kirkens autoritet.

For å unngå lignende konflikter i fremtiden, gjentok paven sist høst hva han sa da han i 1992 tok opp tilfellet Galilei, nemlig at man må anvende en rigorøs hermeneutikk for å kunne tolke Bibelen korrekt. Ved å definere Skriftens eksakte betydning og rekkevidde, utelukker man uvedkommende tolkninger som leser ting inn i Bibelen som den aldri har hatt til hensikt å si.

*

For Johannes Paul II er utviklingsteorien mer enn en ren hypotese, siden den i forskerverdenen anses for å være

Barmhjertighet

"Ordet barmhjertighet er noe av det vakreste jeg vet i kristen etikk. Og kanskje det vi klarer oss dårligst uten," sier artisten Ole Paus. Og tilføyer: "Men ordet er på vei ut av språket. Og vi ligger syltynt an."

AFTENPOSTEN

Følsomhet viktigere enn intellekt

"Allerede som guttunge tenkte jeg at en kvadratmeter norsk setereng måtte være nok," sier professor Arne Næss til Aftenposten. "Så mange arter, så mye liv. Gleden ved å betrakte stikken på en liten blomst der den bøyer seg eller strekker seg mot solen. . . Har du følsomhet overfor de små ting, er

du på god vei. Følsomhet er viktigere enn intellektet for å få et rikt liv," mener filosofi-professoren.

Noen ord fra den danske skuespillerinnen Susse Wold, hentet fra Jyllandsposten, kan passende føyes til professorens ord: "Heller et åbent hjerte end en skarp intelligens."

8

plausibel. Paven bekrefter også kirkens egen interesse for utviklingslæren siden den direkte berører spørsmålet om menneskets opphav. Om det er slik som utviklingsteorien sier, leder menneskets kropp sitt opphav tilbake til levende materie. Den åndelige sjelen, derimot, er umiddelbart skapt av Gud. Derfor avvises evolusjonsteorier som hevder at ånden er oppstått av den levende materie, som uforenlige med sannheten om mennesket. Ut fra slike teorier kan ikke personens verdighet forsvares. Mennesket er det eneste vesen på jorden som Gud har skapt for dets egen skyld.

Den katolske kirke har altså ikke noe å innvende mot at de empiriske vitenskapene iakttar og beskriver hvordan livet åpenbarer seg gjennom et mangfold av umiskjennelige tegn på det spesifikke menneskelige. Å studere for eksempel apers intelligente oppførsel er en viktig forskningsoppgave. Men nærværet av det åndelige og spesifikke menneskelige, av selvbevissthet og frihet, av estetiske og åndelige erfaringer hører hjemme i den filosofiske refleksjon og tilhører humanvitenskapenes og teologiens område.

Det betyr ikke at alle konflikter kan unngås i fremtiden. Men den katolske kirke har - som antydnet ovenfor - en sterk interesse for de moderne naturvitenskapenes forskning om mennesket. Ikke sjelden har kirkens kritiske, for ikke å si kjølige distanse, bidratt til en så utholdende diskusjon som faktisk kreves når nye forskningsresultater om grunnleggende spørsmål presenteres. Å forstå de forskjellige utgangsposisjoner samt finne frem til et relevant språk, er viktige oppgaver for denne dialog. Den raske utviklingen av vårt verdensbilde gjennom den naturvitenskapelige forskningen gjør saken minst like maktpåliggende nå som i Darwins tid.

(Fra "Signum - katolsk orientering om kyrka, kultur och samhälle", 9/10-96)

Maria i katolsk tro og liv:

Intet assosiert medlemskap i Treenigheten!

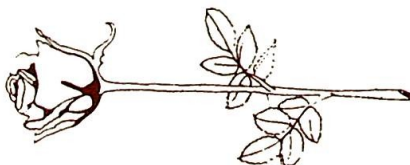
"Vi trenger Maria for å gi våre mannlige gudsbilder en kvinnelig balanse," mener Hamar-bispen Rosemarie Köhn, ifølge Vårt Land 12. februar 1997. "Siden noen kanskje vil tro at hun her gir uttrykk for katolske tanker, ber jeg om spalteplass for å forklare at det er ikke tilfelle," skriver pater Rory Mulligan i et leserbrev i Vårt Land. Og fortsetter: "At vi kristne har fortrenget de kvinnelige trekk i Bibelens skildring av Gud, skal være visst. At vi har fremhevet de mannlige trekk, er også sant. Bilder som ørnemoren som beskytter sine unger (5. Mos 32,11), høna som vil samle sine kyllinger (Matt 23,37) eller den 'ekte, åndelige melk' som gir vekst inntil frelsen er nådd (1 Pet 2,2), er altfor sjelden belyst i kristen forkynnelse.

Men vi kan sannelig rette på denne skjevheten uten å tildele Jesu mor en form for assosiert medlemskap i Treenigheten! Tilløp til slik feiltolking i katolske kretser er alltid blitt kritisert fra protestantisk hold - dessverre uten at man var klar over at den katolske ledelse delte bekymringen og advarte mot faren for guddommeliggjøring av Maria (jfr. "Marialis cultus" av Paul VI).

Nei, vi har ikke behov for å blande Maria inn i vårt gudsbilde, men vi trenger sårt å ha henne med i kirkens selvbilde, vår selvforståelse som kristne. Vi trenger Maria i kirken, blant oss troende, og til tider tvilende, alminnelige Guds barn. Vi trenger henne som den første blant de frelste, som Guds tjenerinne, som evangelienes modell for kirken og kristenlivet, som den som tok imot Guds ord og levde trofast mot det livet ut (jfr. Vat. II "Kirken", kap. 8).

Nettopp denne side ved vår katolske måte å prise Jesu mor salig på (Luk 1,48) vil forhåpentligvis bidra til den balanse av kvinnelige og mannlige trekk som Rosemarie Köhn etterlyser. Undertegnede er overbevist om dette, i egenskap av prest og medlem av et ordenssamfunn som forsøker å følge Kristus slik Maria gjorde, dele hennes Kristus-sentrerte fromhet ved å grunne i ens hjerte på evangelienes korte, men megetsigende linjer om hennes liv," avslutter pater Rory Mulligan S.M.

(For den som ikke måtte være på innsiden av katolske forkortelser: S.M. står for "Societas Mariae", en orden som på norsk kalles maristene, og som har fem medlemmer i vårt land.)

Underskudd på etikk

“Uten holdninger stopper Norge,” sier teologiprofessor Jacob Jervell. “Vi er alle blitt en del av holdningsløsheten. Vi har underskudd på etikk og holdninger. Noe vi overfører til våre barn. Dagens unge får ikke moralske utfordringer. De tenker ikke på hva som er rett og galt, men hva som er lurt og dumt.”

SUNNMØRSPOSTEN

Frelsen ikke forbeholdt katolikker

“Det grunnleggende spørsmål i dag er ikke om det er mulig for mennesker å nå frem til frelsen selv om de ikke tilhører den synlige katolske kirke. Denne muligheten anses i dag som teologisk holdbar,” heter det i et dokument fra Vatikanets internasjonale teologiskommisjon. Fire års arbeid under ledelse av Troskongregasjonens formann, kardinal Ratzinger ligger bak dokumentet “Kristendommen og de andre religioner”, en

oppfølging og tolkning av Det 2. Vatikan-konsils beslutninger om katolsk holdning til andre konfesjoner og religioner. Konsilet anerkjente religionsfriheten og “alt som er sant og godt” hos annerledes troende.

Dokumentet understreker “den enestående rolle Jesus Kristus spiller som hele menneskehetens frelser”. Synlig tilhørighet til kirken er underordnet i forhold til Kristi sentrale rolle. Kirken er dog nødvendig for hele menneskehetens frelse”. KNA

Pave Johannes Paul II: Livets opprinnelse og utvikling

9

Pave Johannes Paul IIs tale til Det pavelige vitenskapsakademis 60-årsmarkering den 22. oktober i fjor, vakte adskillig oppsikt: “Endelig godtar paven Darwin,” het det i en av de mange pressenotiser om saken. Pavens festtale gikk mer i dybden enn som så og gjengis her i sin helhet.

Det er en stor glede for meg å rette en hjertelig hilsen til Dem, herr president, og til alle Dere som tilsammen utgjør Det pavelige vitenskapsakademi, i anledning av Deres plenums møte. Jeg henvender meg særlig til de nye akademimedlemmer som for første gang skal ta del i arbeidet. Jeg vil også gjerne minne om de medlemmer som er død i løpet av det siste året, og som jeg overgir til livets Herre.

Når vi nå feirer 60-årsjubileet for Akademiets grunnleggelse, vil jeg også minne om min forgjenger Pius XI's hensikter. Han ønsket å omgi seg med en gruppe vitenskapsmenn og forventet at de i full frihet skulle holde den Hellige Stol orientert om forskningens utvikling, som underlagsmateriale for den Hellige Stols egne overveielser.

Han likte å kalle dem kirkens “vitenskapssenat”, og forventet at de skulle tjene sannheten. Jeg retter den samme oppfordring til dere i dag, i visshet om at vi kommer til å dra nytte av en “givende dialog mellom kirken og vitenskapen” (1).

Jeg gleder meg over det første temaet dere har valgt, livets opprinnelse og evolusjonen, et vesentlig emne som dessuten er av vital interesse for kirken, siden åpenbaringen på sin side inneholder en lære om menneskets natur og opphav. Hvordan kan de konklusjoner de ulike vitenskapsgrener har nådd, forenes med åpenbaringens budskap? Vi vet jo at sannheten ikke kan motsi sannheten (2). Forøvrig er deres forskning om forholdet mellom kirke og

vitenskap i tiden mellom 1500-tallet og 1700 tallet av meget stor betydning for å klarlegge den historiske sannheten.

Denne plenumsesjonen er viet “refleksjoner omkring vitenskapen på terskelen til det tredje årtusen”. Dere skal innledningsvis ta stilling til hvilke hovedproblemer vitenskapen har skapt, problemer som kommer til å påvirke menneskeheten i fremtiden. Deretter skal dere lage et utkast til løsninger som kan komme hele menneskeheten til gode: Forskingen og dens anvendelse på den ubesjelede og den besjelede naturens område reiser mange spørsmål. Ved å lære disse grunntrekk å kjenne, kan kirken lettere innse konsekvensene. I tråd med sitt spesielle oppdrag kan kirken så holde frem kriterier for ansvarlig handling for å nå det mål hvert menneske er kalt til.

Før jeg kommer med noen refleksjoner omkring emnet livets opprinnelse og utvikling, vil jeg minne om at kirkens læreemбеde allerede flere ganger har sett seg foranlediget til å uttale seg om disse spørsmålene innen rammen for sin kompetanse. Jeg vil her trekke frem to eksempler.

Allerede i encyklikaen *Humani generis* (1950) fastslo min forgjenger Pius XII at det ikke fantes noen motsetning mellom evolusjonen og tros læren, forutsatt at man ikke tapte visse retningslinjer av syne (3). For egen del hadde jeg, da jeg mottok deltagerne på Akademiets plenumsforsamling 31. oktober 1992, anledning til - i forbindelse med Galilei - å gjøre oppmerksom på at man

må anvende en rigorøs hermeneutikk om man skal tolke Skriftens inspirerte ord korrekt. Man må definere Skriftens egentlige innhold vel og utelate uvedkommende tolkninger som får den til å si ting den ikke er ment å si. For å markere sitt kompetanseområde tydelig, må eksegeten og teologen holde seg underrettet om naturvitenskapens forskningsresultater (4).

Humani generis anså den “evolusjonistiske” lære som en seriøs hypotese, ut fra datidens forskning og ut fra teologiens spesielle krav - en hypotese vel verd å undersøke og utdype på samme vilkår som den motsatte hypotese. Pius XII stilte dessuten to krav når det gjaldt metode: Man måtte ikke ta til seg de nye synspunkter som om det dreiet seg om en bevist lære, eller som om man rett og slett kunne se bort fra åpenbaringen i forbindelse med disse spørsmålene. Han formulerte også vilkårene for at denne læren skulle kunne anses som forenlig med den kristne tro, et punkt jeg skal komme tilbake til.

I dag, nesten et halvt århundre etter offentliggjørelsen av denne encyklikaen, har ny forskning ført til den innsikt at utviklingsteorien er mer enn en hypotese. Det er verd å legge merke til at denne teorien skrittvis har fremstått for forskerne som plausibel, som følge av en serie oppdagelser innen forskjellige forskningsdisipliner. Denne konvergensen, som slett ikke er blitt direkte etterstrebet eller bevisst fremkalt, men som man tvert imot er nådd frem til gjennom undersøkelser uavhengig av hverandre, er i seg selv et signifikant argument til fordel for denne hypotese.

Hva innebærer så en slik sannsynlig teori? Å søke svar på det spørsmålet, er å begi seg ut på epistemologiens område. En teori er en metavitenskapelig konstruksjon, den står fritt i forhold til hensikten med undersøkelsen, men er homogen med den. Ved hjelp av teorien

Et samlet Europa: ikke et spørsmål om makt

Europa skal være åpent og tilgjengelig, mener pave Johannes Paul II - et syn også den europeiske biskpekonferanse gjentatte ganger har tatt til orde for. Land som ønsker å bli en del av "det store Europa", bør hjelpes på vei så de kan oppfylle de betingelsene som stilles, sa paven nylig til

EU-parlamentarikere på Roma-besøk. Alle som bor i Europa eller ønsker å slå seg ned der, bør gis mulighet til å la seg integrere i samfunnet.

Paven understreket også at et samlet Europa ikke beror på ønsket om å samle makt, men på den idé at dialog og dyp, gjensidig respekt er absolutte betingelser for freden. Oppbyggingen av den europeiske

union forutsetter først og fremst at det råder respekt for mennesket og for forskjellige menneskelige fellesskap - derfor må det tas hensyn til den kulturelle og sosiale dimensjon. Glemmer man i den forbindelse kristendommen, vil det føre til at Europa mister en vesentlig del av sitt fundament, sa paven.

KNA

10

kan de samlede resultater og de gjensidig uavhengige fakta bindes sammen og tolkes innen en enhetlig forklaringsmodell. Teorien beviser sin riktighet i den grad den kan verifiseres; den må stadig kontrolleres i forhold til fakta; i den grad den ikke kan besvare de spørsmål som fakta aktualiserer, viser den sine svakheter og sin utilstrekkelighet. Teorien må så modifiseres eller erstattes.

Ved utarbeidelsen av en teori som utviklingsteorien, må man dessuten - foruten å iakttatte regelen om homogenitet med observasjonserfaringer - låne visse begreper fra naturfilosofien. Forøvrig bør man tale om utviklingsteorier snarere enn om én eneste teori. Dette mangfold beror på den ene side på at flere forklaringer kan fremføres om evolusjonsmekanismen, og på den annen side på de ulike filosofier disse teoriene bygger på. Det finnes materialistiske, reduksjonistiske og spiritualistiske måter å lese de samme fakta på. Avveilingen dem imellom hører til filosofiens og teologiens område.

Kirkens læreemбеede er meget interessert i spørsmålet om utviklingen, siden det direkte angår spørsmålet om menneskets tilblivelse. Åpenbaringen lærer oss at mennesket er skapt i Guds bilde og likhet (5). Konsilskonstitusjonen *Gaudium et spes* har på storartet vis utlagt denne lære, som er en av grunnvollene for den kristne tanke. Den minner om at mennesket er "det eneste vesen på jorden som Gud har skapt for dets egen skyld" (Nr. 24). Med andre ord: Det menneskelige individ kan hverken underordnes arten eller samfunnet som et rent middel eller redskap, fordi det tvert imot har sin egenverdi. Det er en person. Gjennom sin intelligens og sin vilje har det evnen til fellesskap med sine artsfrender, i solidaritet og selvhengivelse. Thomas Aquinas gjør den iakttagelse at menneskets gudlikhet først og fremst kan lokaliseres til

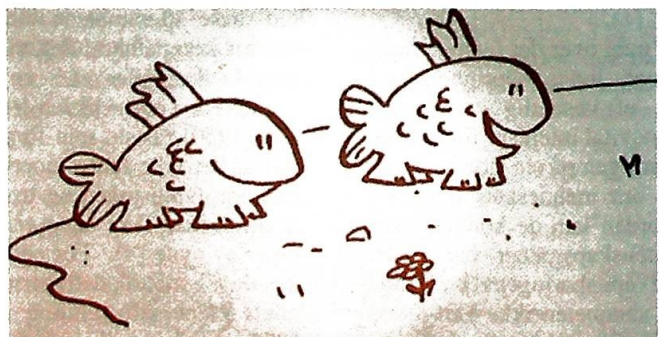
dets spekulative intelligens, for menneskets forhold til objektet for sin kunnskap ligner den relasjon Gud har innledet ved sin skaperakt (6). Og videre: Mennesket er kalt til, gjennom kunnskap og kjærlighet, å tre i forbindelse med Gud selv, et forhold som vil finne sin fullbyrdelse hinsides tiden, i evigheten. I den oppstandne Kristus' mysterium åpenbares dybden og storheten i dette kall (7). Det er i kraft av sin åndelige sjel at hele personen, inklusive legemet, eier en slik verdighet. Pius XII understreket den gang et vesentlig punkt: Om det er så at mennesket leder sitt opphav tilbake til levende materie som allerede eksisterte, er derimot den åndelige sjelen skapt umiddelbart av Gud (8).

Derfor er utviklingsteorier som ifølge de bakenforliggende filosofier hevder at ånden er oppstått av den levende materiens krefter som et rent epifenomen til denne materien, uforenlige med sannheten om mennesket. De er dessuten ute av stand til å utgjøre grunnlaget for personens verdighet.

Med mennesket står vi overfor et skille av ontologisk art, et ontologisk sprang så å si. Men å postulere en slik ontologisk diskontinuitet, er ikke det ensbetydende med å gå imot den fysiske kontinuiteten som synes å være den

røde tråd i forskningen omkring evolusjonen, og det på fysikkens og kjemiens nivå? Et blick på den metode som anvendes innen de respektive kunnskapsområder, gjør det mulig for oss å bringe i harmoni to synspunkter som ved første blick virker uforenlige. De empiriske vitenskapene iakttar, beskriver og måler med stadig større presisjon livets mange åpenbaringsformer og skriver dem inn langs tidsaksen. Det øyeblikk da det åndelige åpenbarer seg, er ikke gjenstand for observasjoner av denne art, men kan ikke desto mindre oppdages på det eksperimentelle nivå gjennom en serie umiskjennelige tegn på det spesifikt menneskelige. Men erfaringen av metafysisk kunnskap, av bevissthet og selviakttagelse, av moralsk bevissthet, av frihet og ikke minst av estetiske og religiøse erfaringer, alt dette hører hjemme på den filosofiske refleksjons område, mens teologien skiller ut den endelige betydningen ifølge Skaperens plan.

Avslutningsvis vil jeg minne om en evangelisk sannhet som kan kaste et klarere lys over den horisont innen hvilken dere driver deres forskning om oppkomsten og utviklingen av den levende materie. Bibelen er bærer av et enestående budskap om liv. Den gir oss en visjon av visdom når det gjelder den

"La oss kose oss her mens vi kan - før de andre oppdager stedet!"

“Irregulære”, ikke “illegale” flyktninger!

Et økende antall flyktninger og innvandrere i Europa lever utenfor samfunnet, uten oppholdstillatelse i de respektive land. Dette er et av de viktigste spørsmålene i flyktningepolitikken i dag, men politikerne lukker øynene, sier Stockholms hjelpebiskop William Kenney i et intervju med “Katolskt magasin” (tidligere “Katolsk Kyrkotidning”). Biskop Kenney, formann både for Caritas Sverige og Caritas Europa, mener

man heller bør snakke om irregulære flyktninger enn “illegale”. Det er ikke kriminelt i vanlig forstand å oppholde seg i et land uten offisiell tillatelse. “La oss være ærlige og innrømme at de fleste av oss er ‘delt’ når det gjelder flyktningene,” sier biskop Kenney. “Vi vet at det ikke er sikkert at akkurat disse menneskene har størst behov for å komme til Sverige. Men nå er de her. Da er de våre søstre og brødre.”

Flyktningepolitikken er “hårdnet” i Sverige som i de andre land i Europa, konstate-

rer Kenney. Kirken derimot slår til lyd for økede flyktningekvoter, “men det er nærmest fäfengt å si slikt i dag,” sier Kenney. Flyktningepolitikken er et internasjonalt spørsmål, men de enkelte land forsøker å løse det via det nasjonale lovverk. “Min hovedinnvending,” sier biskop Kenney, “er at lovene er utformet ut fra svensk synsvinkel, ikke fra de asylsøkendes. Vi begynner diskusjonen med: Hva har vi råd til i Sverige? Eller hva anser våre politikere at vi har råd til? Ikke ut fra situasjonen i verden som fører til lidelse og nød.”

form for liv som karakteriserer eksistensens høyeste utviklingsstadier. Denne visjonen har vært veiledende for meg i den encyklika som jeg har viet respekten for det menneskelige liv, og som nettopp derfor bærer tittelen *Evangelium vitae*.

Det er megetsigende at livet, ifølge Johannes-evangeliet, betegner det guddommelige lyset som Kristus formidler til oss. Vi er kalt til å inngå i det evige lys, det vil si i den guddommelige salighets evighet.

For å beskytte oss mot de alvorlige fristelser som omgir oss, siterer vår Frelser de mektige ordene fra 5. Mosebok: “Mennesket lever ikke av brød alene, men av hvert ord som utgår fra Guds munn” (8,3 jmf. Matt 4,4). Og videre: Livet er et av de vakreste navn Bibelen gir på Gud selv. Han er den levende Gud.

Av hele mitt hjerte nedkaller jeg over dere nære og kjære Guds velsignelse i rikeste mon.

Noter:

1. Tale til Vitenskapsakademiet, 28.oktober 1986, n.1
2. Jfr. Leo XIII, encyklikaen *Providentissimus Deus*.
3. Jfr. AAS 42 (1950), sid. 575 f.
4. Jfr. AAs 85 (1993), s. 764-762, tale til den pavelige bibelkommisjon 23.april 1993 ved offentliggjørelsen av dokumentet “Bibeltolkning i kirken i dag”. (Finnes på svensk: Katolsk dokumentation 22, Uppsala 1995: Red anmrk.)
5. Jfr. 5 Mosebok 1,28-29
6. *Summa theologica*, I-II, q.3, a.5 ad1
7. Jfr. *Gaudium et spes*, nr. 22
8. *Animas enim a Deo immediate creati catholica fides no retinere iubet*; encyklikaen *Humani generis*, AAS 42 (1950), s. 575.

Søster Emilia Thiemann in memoriam

f. 22.03.06 i Althausen, Tyskland

d. 24.02.97 i Oslo

Gravlagt på Grefsen gravlund, Oslo.

Sr. Emiliana trådte inn hos St. Josephsøstrene i Nienburg, Tyskland, i 1931 og kom etter noen måneder til Vor Frue Villa, Oslo. Hun avla sine evige løfter i 1936. Fra 1932-35 fikk hun sykepleierutdannelse ved Vor Frue Hospital, Oslo, og tjenestegjorde så ved St. Joseph hospital i Porsgrunn hvor hun fikk spesialutdannelse som fysiokjemiker ved sykehusets laboratorier. Som fysiokjemiker arbeidet hun senere ved flere av våre hospitaler: i Drammen, Kristiansand og senere igjen i Porsgrunn, hvor hun i mange år var leder for et laboratorium som dekket hele Telemark fylke. Hun ledet også i mange år Laboratorieskolen ved St. Joseph Hospital i Porsgrunn, en skole som utdannet fysiokjemikere.

Sr. Emiliana trivdes med sitt arbeid i laboratoriet. Hun holdt seg hele tiden godt orientert innen sitt fag og var således en god støtte og samarbeidspartner for legene og deres mange forskningsprosjekter. Her viste hun stor utholdenhet og interesse for vitenskapelig nyvinning. Hun var opptatt av sammenhengen mellom laboratoriearbeid og kvaliteten av sykehusvirksomhet generelt, og hun visste at diagnostikken ved sykehuset stod og falt med standarden i laboratorieundersøkelsene.

Sr. Emiliana var ivrig etter å gi sine kunnskaper videre til studentene ved laboratoriet. Men det var ikke bare faglig kunnskap hun ga videre. I sitt arbeid hadde hun gode muligheter til å vise sin omsorg for andre. De mange studenter og ansatte som lærte henne å kjenne, satte stor pris på hennes varme menneskelighet og samtidig hennes sterke rettferdighetssans. Sr. Emiliana hadde sine meningers mot og med stor utholdenhet kjempet hun for “den gode sak”. Hun beholdt kontakten med de ansatte ved laboratoriet i Porsgrunn også som pensjonist.

I årene 1985-89 tilhørte sr. Emiliana kommuniteten på Snarøya, ved salget av eiendommen i 1989 flyttet søstrene til Grefsen, hvor sr. Emiliana fikk nyte sine siste leveår som pensjonist. Hun var alltid et meget engasjert kommunitetsmedlem og støttet helhjertet opp om kommunitetslivet. Verdien i klosterlivet satte hun meget høyt. Vi lærte sr. Emiliana å kjenne som et trofast, omsorgsfullt menneske. Når vi nå skal ta avskjed med henne, går våre tanker også til hennes familie, men særlig til hennes søster og medsøster Caroline Thiemann, som hun har delt sitt klosterliv med gjennom mange år. Og vi ber om at det fellesskap vi og sr. Caroline hadde med sr. Emiliana, må være en begynnelse på vår streben etter “å bygge opp Kristi legeme, så vi alle til sist blir ett, i troen på og den fulle erkjennelse av Guds sønn, og når frem til det modne menneske, som har nådd sin fulle vekst og i seg virkeliggjør Kristi hele fylde” (Ef 4,13).

ST. JOSEPHSØSTRENE

Nei til kloning av mennesker
Kloning av mennesker "strider på det sterkeste mot menneskets vesen", sier Troskongregasjonens formann, kardinal Ratzinger, i forbindelse med at skotske forskere har klonet sauen Dolly og antydning at kloning av mennesker er neste skritt. Kloning av mennesker gjør mennesket til en ting og personen til et produkt, sier Ratzinger. Respekt for mennesket tilsier at kloning ute-

lukkes. Kloning av dyr kan derimot i unntakstilfeller tillates, men diskusjonen om de nødvendige etiske betingelser for dette, er ennå ikke avsluttet, sier kardinal Ratzinger.

Vatikanet støtter tanken om en internasjonal avtale om forbud mot kloning. På tysk mark har man allerede en slik lov, skriver den kristne ukeavisen Rheinischer Merkur. Og minner om at også inngripen i menneskets arveanlegg er forbudt etter tysk lov.

Kloning krenker Guds orden og menneskeverdet

Erkebiskop Javier Lozano Barragán, president for Rådet for pastoral omsorg for helsearbeidere, sier i et intervju med den italienske avisen "Il Messagero" at den katolske kirke er imot kloning av mennesker fordi "det går mot menneskets verdighet, mot den form og måte Gud har fastlagt for mennes-

12 Bergljot Børresen: Om å klonere folk og fe

Mange av leserne vil gjenkjenne denne artikkelen fra forfatterens opplesning i NRK. Den er skrevet på bestilling for St.Olav og lå ferdig da NRK ønsket dr. med. vet. Bergljot Børresen på banen i debatten om den klonede sauen Dolly. "For all del, bruk bestillingsverket!" var St.Olavs svar på NRKs forespørsel. "Men nevnt at det trykkes hos oss med det første". Her er det, med et par tilføyelser i forhold til NRK-versjonen.

Sauen Dolly løper redd og brekende omkring i en bunge til ære for verdens tv-publikum, mens hun prøver å klatre over gjerdet tilbake til flokken. Vitenenskapelig sett har hun allerede klatret over et hittil uoverstigelig gjerde inn i en verden der man kan "ta avleggere" av kroppsvevet til pattedyr, og skape identiske kopier av voksne individer. Derfor satte Dolly igang sterke følelser hos publikum, blant annet frykten for en snarlig masseproduksjon av utvalgte (over)mennesker. Lederen for den skotske utgaven av vår "Bioteknologinemnda", dr. Donald Bruce, uttalte at kristne må se på kloning av mennesker som en krenkelse av den unike egenart Skaperen har gitt hver enkelt av oss.

Men da kan det hende at kristenfolk er mer sosiobiologer enn fagfolkene selv. For fagfolk tviler på at det går an å gjøre menneskenes personlighet arvelig enstretet som hos tinnsoldater.

De juridiske og etiske konsekvensene av den nye teknikken er allikevel mange og uoversiktlige. De fleste land er i ferd med å forby all kloning av mennesker, og mange utvider forbudet til å gjelde andre "høyere dyrearter". Men dr. Bruce og andre edruelige kommentatorer sier at lovforbud neppe kommer til å hindre at teknikken vil bli brukt, og at det bare er et tidsspørsmål når det første klonede mennesket blir født.

Det er forskere ved det farmasøytiske Roslin Institute i Skottland som har ført

verden frem til denne nye grensen.

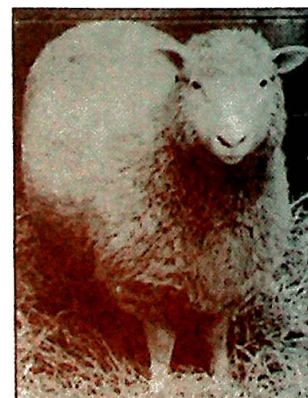
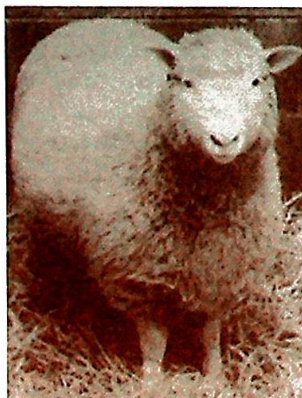
Allerede i fjor rapporterte de at de hadde fått frem åtte fullbårne lam ved å fjerne kjernen fra modne, ubefruktede eggceller og erstatte dem med kjerner fra embryoceller (celler fra tidlig fosterstadium), dyrket i petriskål. Eggcellenes cytoplasma, som inneholder strukturer nødvendige for å "dirigere" celledeling og fostervekst, "oppfattet" nå den nye kjernen som en vanlig befruktet eggcellekjerne, og satte igang en helt normal fosterutvikling.

I år forteller de samme forskerne at de har fått tilsvarende resultat ved å plassere cellekjerner fra juret til et voksent dyr inn i kjerneløse egg. Teoretisk skulle dette ikke være mulig. Cellekjerner fra juret har en gang for alle "slått av" alle gener som ikke trengs for å lage melkekjerteljev, på samme måte som celler i ferdigdannet hud, tarm,

beinmarg etc. har "slått av" alle gener som ikke trengs til å vedlikeholde det vevet de er en del av. Dermed skulle eggets cytoplasma ikke kunne aktivere samtlige gener som trengs for å produsere alle fosterkroppens ulike vev. Denne vanskeligheten klarte forskerne å overvinne med en teknikk de hadde brukt i forrige forsøk: å sette kandidatcellene på "sultekur" i dyrkingsmediet slik at de gikk i "dvale". Dermed "glemte" cellekjernene sin gamle spesialoppgave, og samtlige gener kunne "vekkes" av cytoplasma i det egget de ble plassert i. Det nye forsøket ga 247 klonede embryoer, og 29 av disse kom så langt i utviklingen at de kunne fordeles i livmoren til 13 søyer. Bare ett av disse svangerskapene resulterte i et levende lam, Dolly.

Med hensyn til cellekjernens gener er Dolly like beslektet med den søya som leverte jurcellene, som om de to skulle vært Skaperens egne kloninger, éneggede tvillinger. Hadde det blitt født flere lam i dette forsøket, ville de ha vært genetiske "manglinger", selv om de ble født av ulike "rugemødre". Slike dyr kan bli verdifulle for farmasøytisk forskning fordi de mange individuelle biokjemiske variasjonene i en vanlig gruppe individer er eliminert.

Den dagen samme teknikk skulle lykkes med menneskefostre, ville vi altså

kelig formering og mot ektefellers verdighet og kjærlighet”.

Erkebiskopen sier videre at “alt det kirken lærer i forbindelse med kunstig befruktning (kirken sier bl.a. nei til prøverørsbefruktning. red. anm.), gjelder i enda sterkere grad når det dreier seg om kloning, som ytterligere nedvurderer den menneskelige person og gjør den til gjenstand for produksjon”.

THE TABLET

Vatikanet: Forby kloning av mennesker!

Vatikanet oppfordrer verdens stater til å vedta lover som forbyr kloning av mennesker. Alle stater bør vedta en resolusjon som den Europarådet vedtok i mars 1989, det tilsier sunn fornuft, heter det i *L'Osservatore Romano*. Ethvert forsøk på å frembringe

menneskelig liv ved å løsrive det fra seksualiteten er etisk uforsvarlig og uforenlig med menneskeverdet, skriver Vatikanets dagblad i forbindelse med den klonede sauen Dolly.

Allerede i 1989 uttalte Troskongregasjonen at eksperimenter som foretas på dyr og planter, ikke må overføres til mennesker.

KNA

kunne drømme om å produsere en hel skoleklasse med Bjørn Dæhli for å holde norsk langrenn i verdenstoppen i årtier fremover. Men en slik plan holder ikke en gang i teorien. Sportslig utholdenhet avhenger nemlig for en stor del av cellenes evne til å produsere energi, og denne evnen nedarves *ikke* via gener i cellekjernen, men fra noen små energigeneratorer i cytoplasma, *mitokondriene*, som har sitt eget uavhengige gensett. Ergo kunne sportsegenskapene til de forskjellige kvinnene som levte eggcellene til "Lillebjørn"-kloningene, og ikke cellekjernene fra Bjørn selv, ha avgjort utholdenheten hos avkommet.

Dette betyr at den samlede genetiske likheten (cellekjerne pluss mitokondriener) mellom individer fra samme kloning aldri ville kunne bli like total som ved spontane eneggede tvillingdannelser, som jo skriver seg fra samme egg, med identiske mitokondriener.

Spekulanter kan allikevel tenke seg mange grunner for å lage menneskekloninger:

- Noen forskere kunne kappes om å være først ute, bare for å få navnet sitt i vitenskapshistorien.

- En Onassis kan produsere kopier av seg selv til å ta over dynastiet når han dør.

- En dødsredd milliardær kunne klonne hjernedøde kopier av seg selv til å levere "reservedeler" for transplantasjon etter hvert som kroppen begynner å skranke.

- En kvinne som mister mann og barn i en ulykke, kunne ønske å "gjenskape" i alle fall barnet.

- To kvinner kunne lage et barn sammen uten en manns hjelp.

- En gal diktator kunne prøve å produsere en "krigerkaste", eller en forskningsby full av Einstein/Hawking-gener, eller en hel barnehage av Mozarter.

Men han ville aldri lykkes, simpelt hen fordi det genetiske utstyret bare er

begynnelsen til et ferdig menneske. Forholdene i livmoren, "rugemorens" kosthold og trivsel, hennes stemme, kroppslukt, levevaner og hva slags musikk hun liker, spebarnets miljø og ernæring, og alle de tusenvis av situasjoner som inntreier i et menneskes oppvekst, er mer enn nok til å sikre at en klon av menneskelige "manglinger" aldri ville bli identiske som en flokk arbeidsmaur.

Derfor kunne en ny liten Adolf Hitler, med en mindre pinefull oppvekst, trolig ha blitt en ganske vanlig gutt. Sosialt og evnemessig ville 30 klonede individer vise en nokså normal spredning. Intelligens- og prestasjonssjåvinistene som tror det går an å dyrke intelligens og prestasjoner like lett som jordbær, ville bli skuffet. Vil man dyrke frem begavede mennesker, er det både billigere og sikrere å gi alle mozartene i storbylummer og sultområder en levedig tilværelse.

Det er heller ikke grunn til å frykte en generell genetisk utarming av menneskeheten selv om dette er et reelt problem i husdyravlen, som ofte er fullstendig underlagt forskernes styring. Dersom noen gale milliardærer skulle prøve seg på menneskekloning, og kanskje lyktes i å spre sine gener til noen tusen mennesker pr. generasjon, ville det overhodet ikke påvirke menneskehetens samlede genbank, som heldigvis holdes sunn og frisk ved hjelp av en ustoppelig Guds gave: seksualdriften.

De etiske problemene ved kloningsteknikken må ses i lys av disse praktiske og populasjonsgenetiske begrensningene. Menneskene har drevet med kloning av planter i flere titusen år, helt siden de lærte å ta stiklinger av de mest gavmilde trærne. Og kunstig inseminasjon, prøverørsbefruktning, eggdonasjon, genreparasjon og endelig kloning, er kulminasjonen av vår mange tusen år gamle tradisjon for å påvirke avlen av nytte dyr. Samtlige teknikker som nå

anvendes på mennesker, er blitt utviklet i dyreavlen.

Så lenge disse inngrepene bare skjedde på dyr, var det få som ble betenkt. Den katolske kirkens fordømmelse av fosterteknologien kom først da den ble tatt i bruk på mennesker, selv om det fins en bibelsk tradisjon for å begrense all tukling med skaperverket. I Moseloven finner vi en paragraf som forbyr et av den tidens vanlige inngrep i naturens gang: krysning av hest og esel (3 Mos. 19:19). De eldste Talmudkommentarene begrunner forbudet med at avkommet etter slike krysninger, muldyr og mulesel, er sterile, og at mennesket ikke har rett til å ta fra en av Guds skapninger muligheten til å være fruktbar og oppfylle jorden. Denne velsignelsen gjelder alle skapninger (1 Mos. 1: 22). Derfor syndet Kong Salomo da han red inn i Jerusalem på et muldyr (1 Kong. 1: 38 og 44), en handling Jesus rettet opp da han valgte en eselhoppe med føll ved foten til sitt eget inntog.

Idag må vi på mange måter betale regningen for likegyldighet i forvaltningen av våre medskapninger gjennom tre tusen år. Men den dagen de første menneskekloningene blir født, er teologene trolig forlenget blitt enige om at et klonet lite barn er like mye et Guds barn med en selvstendig sjel som vanlige tvillinger. Det er hverken biologisk eller etisk sett "noe i veien med" barna selv, og *de* burde ikke betale noen regning, like lite som dagens prøverørsbarn gjør det.

Men på listen over mulige motiver for å skape dem, finner vi et gammelt synderegister: forfengelighet, grådighet, arroganse, sjåvinisme, selvdyrking og maktbegjær. Derfor burde det kunne klare seg med gamle paragrafer for å hindre misbruk av dette siste "fremskrittet".

Kjærlighetsbudet er som vanlig nok.

Oppgaver for den fremtidige pave
Troskongregasjonens leder, kardinal Ratzinger, som fylte 70 år den 16. april, mener en fremtidig pave i første rekke bør ivareta følgende oppgaver: Sikre den katolske kirkes enhet, føre en dialogen med andre kristne og andre religioner samt være "en etikens og religionens røst i en verden dominert av vitenskap og tenikk".

I "morgendagens anonyme og byråkratiserte verden vil man ha til et stort behov for en instans med et menneskelig ansikt, en pave som minner oss om vårt livs åndelige grunnvoll", sier kardinal Ratzinger.

CHRIST IN DER GEGENWART

Den innbilte "frigjøring"
"Visst er skilsmissetallene blant ektefolk faretruende og henger utvilsomt også sam-

men med den innbilte 'frigjøring', men statistikken viser klart hvor man lettest og oftest skiller lag. Det er i det privatiserte samliv, med den privatiserte skilsmisse til følge. Når vil vi oppdage at frigjøring er ikke bare 'fra' noe, men også 'til' noe?" spør biskop emeritus, Fredrik Grønningstær, ifølge Aftenposten. "Når vil vi oppdage at kjærligheten er ingen 'ensom ting'? Mye personlig og samfunnsmessig velferd vil

MENINGER OM KLONING

Kloning og skapelsesteologi

"Ifølge den store katolske dogmatiker Karl Rahner blir menneske selv skapende og får del i Guds skapende virke når det bruker sin ånd, det frembringer det 'substansielt nye' ved å overskride seg selv," skriver teologen *Mattias Gierth* i en kommentar til kloningen Dolly fra et skapelsesteologisk synspunkt. Guds virke "muliggjøre menneskets videre virke, så det kan få til det som det tidligere ikke var i stand til". Ut fra dette syn "forblir Gud skaperen også om man ser livets tilblivelse som en evolutiv prosess", skriver *Gierth*.

Men: "At noe er mulig, sier intet om handlingens moralske relevans og verdi," understreker *Gierth*. Og minner om at "helt siden mennesket spiste av kunnskapens tre, har det vært i stand til og forpliktet til å skille mellom ondt og godt". Det er når "mennesket 'verner og pleier' at det har Guds velsignelse over sitt virke. Men hva innebærer skapelsesberetningens ord om 'å gjøre seg jorden underdanig'? Er det et opprop til unyttelse og plyndring? Eller til og med legitimering av kloning? Ordvalget på hebraisk røper at det dreier seg om noe ganske annet. 'Hyrde- og lederfunksjon', slik oversetter Norbert Lohfink, spesialist på det gamle testamente, teksten. Altså intet guddommelig fribrev for utnyttelse, men snarere en oppgave: innsats til skaperverkets beste," understreker *Gierth*. Som minner om at "i samme bok som skapelsesberetningen beskrives et scenario som klart viser hvor det bærer hen når menneskets virke går på tvers av skaperver-

kets ve og vel: Det er beretningen om en by hvor man vil bygge et tårn som rekker inn i himmelen, for å bli som Gud. . . I disse kloningstider gjør kirken klokt i å minne om hvordan det gikk med tårnbyggingen i Babel," skriver *Gierth*.

Kloning i moralteologisk perspektiv

"Hvorfor kloner man dyr? Hva venter biologene seg av dette nye fremstøtet? Og hva med kloning når det ikke dreier seg om et hvilket-somhelst dyr, men om mennesket selv? " spør *Johannes Reiter*, kjent moralteolog og sosialetiker tilknyttet universitetet i Mainz.

"Kloning av dyr er en stor fristelse for dyreoppdretten," fastslår *Reiter*. Metoden kan gi sikrere resultater enn dagens som, nøyktig teknikk til tross, ofte innebærer at "eplet faller langt fra stammen". Et ganske annet spørsmål er om "kloning i det lange løp vil lønne seg, om ikke den rendyrking vi allerede er i gang med, fører til en tvilsom genetisk forarmelse av dyrebestanden", skriver *Reiter*. Og minner om at "mangfold av arter er grunnlag og betingelse for livet", og at "utfoldelsen av den evolusjonære prosess innskrenkes om vi gjør det genetiske materialet fattigere". Dertil kommer at "også dyr har - i egenskap av menneskets medskapninger - en egenverdi, uavhengig av nytteverdien. Også de er Guds skapninger, har del i hans liv og forherliger hans ære, slik det kommer til uttrykk i salme 19 og 104. Der denne 'egenverdi-tanken' finner anerkjennelse, kan den tjene til å begrunne og korrigere en

holdning som ganske enkelt ser ikke-menneskelig liv som et materiale menneskene kan skalte og valte med etter eget forgodtbefinnende."

Hva med kloning av mennesker? "Homo sapiens som teknisk produkt strider utvilsomt mot menneskeverdet siden det hører til idéen om mennesket at det ikke er et resultat av teknikken, men av naturens tilfeldighet," skriver *Reiter*. Og når det gjelder evt. kloning: "Hvilke egenskaper er ønskelige, og hvem skal treffe avgjørelsene her?" I siste instans er kloning av mennesker "umenneskelig", skriver *Reiter*. "Kloning strider mot siviliserte samfunns menneskebilde. Det tillater ikke å frembringe et menneske som ikke er en oroginal, men en kopi, et avtrykk av et allerede eksisterende menneske." Ethvert menneske må ha rett og mulighet til å "være 'opprinnelig' seg selv, allerede ut fra sine arveanlegg".

Om kloning av mennesker ikke bare vil bli en mulighet, men en teknikk med gjennomslagskraft? Det avhenger av om "teknikken passer med det rådende verdiklima i samfunnet, med de ting og interesser samfunnet setter høyest", skriver *Reiter*. "De reale interesser forbundet med kloning av mennesker, strekker seg fra det å opprette 'lagre for menneskelige reservedeler' til hjernetransplantasjon i forbindelse med Parkinsons sykdom. Slike tankebaner fortjener ikke engang et svar ut fra moralske overveielser, men bør ganske enkelt avvises på det skarpeste, og, om de blir mer enn tanker, dømmes hjemfallen til adekvat rettslig forfølgelse," noterer *Reiter* avslutningsvis.

(Kilde for begge artikler: Rheinischer Merkur)

avhenge av det. Lang og vid erfaring har bekreftet at budet 'du skal ikke bryte ekteskapet' - det gjelder både individuelt og institusjonelt - er båret av omsorg for menneskene og samfunnet."

Kunstig prevensjon - en tilgivelig synd
Kirkens lære om at bruk av kunstig prevensjon alltid er en "synd" og et "onde", må anses som "definitiv og uforanderlig", sier

en ny "Håndbok for skriftefedre angående visse sider ved det ekteskapelige liv", utarbeidet av Det pavelige råd for familien. Men ektepar som bruker kunstig prevensjon, må møtes med "nåde, diskresjon og respekt", og få tilgivelse om de viser ekte anger og "lover bedring". Katolikker som er overbevist om at kunstig prevensjon ikke er en synd, og som ikke lar seg overbevise om sin "uvitenhet", begår "en feil", sier

dokumentet, ifølge *Catholic Herald*. Å "samarbeide" med en ektefelle som benytter kunstig prevensjon, er ikke alltid automatisk en synd. Ektefolk bør ta til seg kirkens lære, men dokumentet gir rom for "menneskelig svakhet": tilgivelse må alltid gis "uansett tilbakefall".

Håndboken oppfordrer prestene til å gjøre folk kjent med de muligheter som finnes innen naturlig familieplanlegging.

Unge Norske Katolikkers Forbund 50 år: UNKF - bindeledd og fristed

15

"Pinsen 1947 brakte en stor og betydningsfull begivenhet: Norsk Katolsk Ungdomsforbund er startet," kunne man lese i tidsskriftet St. Olav i juni 1947. "Konsekvensene lar seg ikke lett overskue," heter det videre, "men at det vil bli til velsignelse for våre unge katolikker og derigjennom for oss alle, er sikkert."

Nå runder forbundet, som siden 1959 har hett Unge Norske Katolikkers Forbund, 50 år. Og St.Olav har invitert tre "UNKF-broilere" (deres ord, ikke våre!) til samtale om den ikke helt enkle trekant: ungdom, katolsk tro og kirke.

Men først noe historikk og noen data: I de femti årene som er gått siden starten, "har UNKFs aktivitetsnivå gått opp og ned, noe som er uunngåelig i en organisasjon hvor man til de grader er avhengig av frivillig arbeid", fastslår UNKF-bladet KU (1-97). I 1967 fikk forbundet sin første lønnede medarbeider - i dag har det driftige sekretariatet to medarbeidere på heltid og en ungdomsprest på deltid. (St.Olav-redaktøren pastor Ivar Hansteen Knudsen var forøvrig forbundets første "midlertidige" ungdomsprest!). Og UNKF utgir tre blader: "KU" (tidligere het det "Katolsk Ungdom" og før det "Ignis", som startet som en egen ungdomsspalte i St.Olav) for unge mellom 15 og 25 år, "Tenkat" for dem mellom 12 og 15 og, siste skudd på stammen, "Arken", som sendes alle i barneskolealder. I 1950 var det 4.750 katolikker i Norge, i dag er det opp mot 35.000 registrerte katolikker på landsbasis. Og UNKF har i dag rundt 2.000 medlemmer fordelt på 33 lokallag - lag med

vekslende aktivitetsnivå og oppslutning, men flere i vekst og med et til dels imponerende tilbud av åndelig og annen føde.

Ildsjeleer var det ved starten, og ildsjeler har båret forbundet gjennom de 50 år. "Broilerne" - *Gunnell Sandanger*, 22-årig historiestudent, *Else McClimans*, 28-årig jurist hos Likestillingsombudet og "landsstyremedlem i UNKF for n'te gang", og *Jan Robert Blomgren*, 26-årig ingeniør hos NEMKO og leder for UNKF, - føyer seg inn i en lang rekke. Alle tre har mer og mindre katolsk bakgrunn, "i hvert fall én katolsk forelder".

Mariaholm og andre krumtapper

Man skal ikke snakke lenge med en UNKF'er - og heller ikke ovennevnte tre - før ordet Mariaholm dukker opp. Og Mariaholm, for den som ikke måtte vite det, er den katolske kirkes kurscenter ved Øyeren - kjent og brukt også av mange andre grupper, i og utenfor den katolske kirke. Stedet med sitt vakre kapell ble opprettet av den forutseende biskop John W. Gran i 1969 som ungdommens eget sted, og er det fremdeles. Barne- og ungdomsleirene på Mariaholm er en vesentlig og vital side ved UNKFs liv. Mellom 200 og 250 er innoom disse leirene i løpet av et år. Her finner barn og unge som ellers gjerne er eneste katolikker i klassen, på skolen, i gaten eller veien - ofte med et mer og mindre umulig utenlandsk navn i tillegg! - fellesskap og tro. På Mariaholm er det normalt å være katolikk - og det unormalt i norsk sammenheng.

Dermed ikke sagt at noen helkatolske sommeruker sementerer troen så man fortsetter som helkatolsk også på hjemmefronten og i fremtiden. "Broilerne" bringer selv uttrykket "Mariaholm-katolikker" på banen.

- Vi har arbeidet ganske mye i de senere år med det å være aktiv katolikk også utenom og ut over Mariaholm og andre UNKF-aktiviteter, sier Gunnell. - Årstemaet vårt for et par år siden - "Vi ses på søndag", altså i messen - understreket nettopp det poenget: at hensikten med UNKFs arbeid er å få barn og unge til å finne sin plass i menighetens felles liv - også. Sånn sett er ikke UNKF noe mål i seg selv.

Gunnell E. Sandanger

Det er lett å falle for fristelsen til bli UNKF-katolikk, vedgår de tre. Særlig når man er så engasjert og bruker så mye av sin fritid på organisasjonsarbeid - enten det er som leirleder, bladmedarbeider eller frimerkeslikker.

- Men innad i organisasjonen er vi blitt flinkere på det punkt, mener de tre. Og målet er klart: å trekke kirkens unge med inn i det store katolske fellesskapet. Som forøvrig er en heller broget samling nasjonaliteter og ulike måter å være katolikk på. Mangfold og integrering skal balanseres - det er den store utfordringen for dagens katolske Norge generelt, og også for UNKF.

- Mange av de store nasjonale gruppene har egne ungdomslag som fungerer aldeles utmerket, og som vi 'norske' på mange måter kan lære mye av, ikke minst når det gjelder trosformidling og engasjement, sier Jan Robert. - Vi ønsker på ingen måte livet av disse gruppene, for å si det slik, men det langsiktige mål er selvsagt sammensmelting. Det viktige her og nå er å understreke at vi alle er del av det samme fellesskap og finne sammen der det er naturlig.

Omsorg for gjengifte skilte

"Kirken føler sterkt med de av dens medlemmer som sørger, slik den gleder seg med dem som er glade, og gråter med de gråtende," lyder avslutningsordene i slutterklæringen fra et møte nylig i Det pavelige råd for familien. Prestene må "ta seg av dem som lider under følgene av en skilsmisse, særlig barna," heter det i erklæringen "Pastoral omsorg for gjengifte skilte".

Dersom skilte inngår et nytt borgerlig ekteskap, "er det viktig for det gjengifte paret å prioritere en regulering av den nye situasjonen innen det synlige kirkelige fellesskap", heter det i erklæringen. Som anbefaler at det ytes pastoral hjelp "til dem som henvender seg eller som kan henvende seg til de kirkelige ekteskapsdomstoler".

Det økende antall skilsmisser er høyst beklagelig, og "hele det kristne fellesskap bør arbeide for å finne måter å styrke troskapen innen ekteskapets sakrament på", heter det i dokumentet. Som oppfordrer til en ekteskapsforberedelse som "understreker viktigheten av katekese om ekteskapets og familielivets verdi og betydning". Videre anbefales "liturgisk bønn for dem som opp-

16

- Du nevnte ordet engasjement: En undersøkelse ved en svensk ordenssøster for noen år tilbake viste at presten spiller en avgjørende rolle for om katolske barn holder fast ved troen som voksne. At presten betyr mer enn mor og far og familiebakgrunn og venner og slikt. Noen kommentarer til det?

Det lyder ikke så dumt, mener de tre. Som ikke har noen vannrett oppskrift på hvordan man forblir katolikk i Norge, men som villig vekk forteller om egne erfaringer: om "barnepresten", om "hytteturpresten", om "prekenpresten". Mennesker som, nettopp fordi de kombinerte presten - med alt han betyr i katolsk sammenheng - med evnen og viljen til å gi andre del i egen tro og begeistring, maktet å røre ved unge menneskers liv - og trosnivå. Styrket deres katolske identitet.

- En engasjert prest fører til engasjerte unge katolikker, sier Else kategorisk. - Og hvis presten prioriterer ungdommen, blir de lettere akseptert som det de er, av den øvrige menigheten som fullverdige menighetsmedlemmer.

- Men, undrer Jan Robert og blar bakover i hukommelsen, - det vesentlige var vel at det var voksne mennesker som tok seg tid til oss? Som var der for oss, snakket med oss - også om det vi ville snakke om - og som delte med oss noe flott de selv hadde funnet.

Jan Robert Blomgren

Engasjerte voksne som møtte oss hvor vi stod - der og da. Selvsagt er en prest ekstra viktig i en slik sammenheng - ved sitt liv garanterer han liksom på særlig vis for troen - men glem ikke ordenssøstrene og kateketene og de andre voksne som har tatt hånd om oss opp gjennom årene! Jeg vet i hvert fall at for egen del. . .

I de siste par årene har UNKF igjen hatt fast ungdomsprest - etter en periode uten en slik krumtapp. "Prestemangel" het det, men UNKF gav seg ikke: Der i gården hadde man erfaring for dette med ungdommen og presten. Nåværende prest - forøvrig tidligere UNKF-medlem og mangeårig tillitsvalgt - er riktignok kun i 60% stilling. Men en deltidsprest er bedre enn ingen. Det betyr noe, ikke minst "ute i provinsen" at ungdomspresten finnes, og at han kommer "til oss, til meg". UNKF har merket oppsvinget, bekrefter de tre. Som også roser forbundets drivende sekretariat.

- Det er økt interesse for våre arrangementer, for leirene og for ledertreningsopplegg. Vi har fulle hus og mere til. Gledelig selvsagt, men det koster. Dog - lønnsom investering, forsikrer de tre.

- Fordi de unge er morgendagens kirke, som det gjerne heter?

- Både dagens og morgendagens, korrigerer Jan Robert mildt. - Alle døpte er 'kirken', men de unge er i tillegg kirkens fremtid. Det er viktig at de ikke vender ryggen til den.

Kontroverser på kammerset

- Hva med katolske kontroverser og kirkens kontrovers med mangt i den råden-de kultur, ikke minst ungdomskulturen? vil intervjuer vite. Og gir selv noen av stikkordene: kirkens nei til prevensjon, til sex før ekteskapet, til samboerskap, til homofilt samliv og til kvinnelige prester?

Slikt diskuteres, til dels heftig, men helst på kammerset, i den katolske vennekretsen - ikke i særlig grad offentlig i f.eks. UNKFs publikasjoner.

- Vi setter det ikke opp på dagsordenen, men tar det opp mer uformelt.

Som organisasjon er UNKF mer opptatt av den "store diskusjonen" - det vil si: for-

Else McClimans

klare og forsvare sin tro og sin kirkes standpunkter overfor "utenforstående". Ingen lett oppgave, både fordi kirkens standpunkter ikke er "lette", men tvert imot går på tvers av dagens klima, men også fordi mange unge føler de ofte står dårlig rustet til oppgaven. Ikke minst når det gjelder kirkens seksualetikk.

- Alt er liksom bare nei, nei! og ingen begrunnelse. Og lite og intet i katekesen om det fine og vakre ved seksuallivet. Gi oss overbevisende argumenter, så vi utad kan kan forsvare kirkens standpunkter, ber de tre. - Så får vi ta diskusjonen om kirkens syn innad.

- Vi har vel alle hatt vår tårn med ateisten og andre u- og utenforstående, og da gjelder det å ha et argumentarsenal, sier Else.

Om unge katolikker - gifte og ugifte - lever etter kirkens lære om seksuell avholdenhet før ekteskapet og dens nei til kunstig prevensjon? Det vet bare den enkelte - og Gud.

- Det er ikke opp til UNKF å spørre folk om slikt, selv ikke folk som sier ja til å yte en innsats for organisasjonen. For det første trenger vi slike folk - de vokser ikke på trær! - og for det annet: Snakker ikke kirken med store bokstaver om kjærlighet og tilgivelse og syndenes forlatelse? spør Else. Med nikk fra de andre to.

- Akkurat når det gjelder det der, sier Jan Robert, - oppleves UNKFs leirer, og ganske spesielt den årlige påskeleiren, som særlig strekker hånden ut til konfirmanter og deromkring - i år var det forøvrig hele 20 som, dessverre, ikke fikk plass, slik er søk-

lever vanskeligheter i sitt ekteskap", og "hjelp og oppmuntring til separerte eller skilte som lever alene, til å forbli trofaste mot de plikter ekteskapet pålegger dem". Dokumentet anbefaler at biskopene "oppfordrer gjengifte skilte til å se det irregulære og syndige i sin situasjon, og be Gud om nåde til virkelig omvendelse", og til bl.a. "å etterkomme elementære rettferdighets hensyn overfor den sakramentale ektefelle og eventuelle felles barn".

ningen! - som er fristed. Et sted det er lov å stille alle de spørsmålene som brenner i oss, ikke minst når vi er fjorten-femten år, men som lett fortreges eller avvises i konfirmantsammenheng. Det kan virke som det oppfattes som lite lojalt å stille for mange spørsmål.

Han sekunderes av Else og Gunnell: Mange unge opplever, dessverre, konfirmantundervisningen som lite tilfredsstillende. Og kirken har lite og intet av ungdomsrettet katekese ut over konfirmasjonen.

- Katolsk identitet har med overlevelsestrategi å gjøre, og de strategiene må styrkes, sier Else. Som er stolt over å være kristen, være katolikk. - Men i svært mange sammenhenger oppfattes det å være kristen stort sett som 'teit', sier juristen i Likestillingsombudet. Og er ikke nådig overfor tidsånden: - I mange sammenhenger oppfattes det stort sett som utidlig, for ikke å si uhøflig, å snakke om Gud.

- Det alternative er in, men ikke det kristne alternativ - og aller minst når det knyttes til kirkelige strukturer? Jesus er all right - men spar oss for kirken?

Jo takk, de har merket den vrien. Men hatt rygg - eller snarere tro - til å tåle den. Og trosse den. Hvorfor? De har ingen oppskrift på hvordan man berger katolsk barne-tro over i voksen og aktiv tro - blir såkalt "praktiserende katolikk". Men noen av stikkordene synes å være: foreldre som er engasjert, UNKF-leirer, følelsen av å ha funnet en plass i fellesskapet, presten, annen voksenkontakt. . . Her er mange variabler og tilfeldigheter. Om nå noe er det, i troens sammenheng. Og vanens makt bør ikke undervurderes, mener de tre. Riktignok er troen en gave, men det er vanskelig å ta imot med lukket hånd.

- Søndagsmessen som man som barn og ungdom mer og mindre glad trekkes med til, blir på en måte en prosess man går gjennom, inntil man selv må ta et standpunkt, sier Gunnell. For hennes vedkommende ble standpunktet: - Dette trenger jeg, her vil jeg være.

Hva troen betyr - sånn i dagliglivet?

Stille rundt bordet - ikke så lett å sette ord på det innerste. Men det at de "er med",

Metodistenes fredspris til katolsk basismenighet

Metodistenes verdensråd gir i år sin fredspris til den romerske basismenigheten Sant'Egidio. Det er første gang en organisasjon eller et fellesskap får denne prisen, som tidligere er tildelt tallrike politikere og også statsoverhoder. Begrunnelsen for tildelingen fremhever den "kreative energi" denne katolske grupperingen viser i sitt engasjement for å bringe sitt arbeid for

føler seg "innenfor", søker å leve med kirken, gjør en innsats for å gi nettopp troen og fellesskapet videre til andre - sier ikke det sitt?

Å være ung - og katolikk

Hva de selv setter mest pris på i UNKF? Etter en tenkepause kommer stikkordene - vi kjenner dem etterhvert: fellesskapet, nettverket, diskusjonene.

Og Gunnell utdyper: - UNKF har for meg vært et redskap til å være både ung og katolikk samtidig - gjennom diskusjonene og livet i UNKF fant jeg en plass i kirken selv.

Nikk fra de andre. Og tilføyelse fra Else: - Gjennom UNKF ble jeg klar over at det som skjer i og med kirken, er avhengig av meg, av oss - kirken er også et sted hvor du skal gi noe tilbake. Noen stilte opp for meg da jeg var fjorten, tok seg tid - ungdomspresten, andre voksne ledere - folk som var opptatt av å beholde meg innenfor - nå er det jeg som får gi noe tilbake, til andre unge."

Sier Else som er leder for JUBIVALEN, UNKFs jubileumsarrangement på Mariaholm og Spydeberg Skole i dagene 7. til 10. august. Her blir det også jubileumsseminar, og seminarsjef Gunnell gir villig stikkordene: finne ut hvordan det er å være ung katolikk i dagens Norge i forhold til samfunnet, menigheten og kirken i verden av i dag, stake ut kursen fremover, bevisstgjøre på hva det er å være katolikk, sirkle inn vår katolske identitet. . .

- Kort sagt, sier seminarsjefen, - hvordan kan den katolske ungdomsorganisasjonen i Norge i dag ble en organisasjon hvor alle unge katolikker kan føle tilhørighet?

Listen ligger høyt, men her er det bare å ønske lykke til! UKJ

(Foto: UNKF)

UNKFs adresse er:
Akersvn. 14
0177 Oslo
Tlf. 22 207265

menneskers vel videre til andre deler av verden. Også Sant'Egidios innsats for å overvinne splittelser og krig trekkes frem. Den symbolske prisen på 1000 dollar skal overrekkes i Roma i september.

Sant'Egidio-fellesskapet, som ble grunnlagt i den romerske bydelen Trastevere i 1960-årene, retter seg spesielt mot fattige og uteliggere, men har også markert seg internasjonalt som uformell diplomatisk formidlerinstans mellom krigende grupper, særlig i Afrika. L'OSSERVATORE ROMANO

Prestevigsel i St. Olav

Irek Zielinski - ung prest klar til tjeneste. Foto: Peter Bjerke.

" Dette er dagen som Herren har skapt, en dag til fryd og glede," lød det i liturgien i St. Olav domkirke i Oslo den 5. april. Og med god grunn: Det var dagen for prestevigsel av Ireneusz Zielinski. "La evangeliet være din inspirasjon og lev selv det du lærer," var biskop Gerhard Schwenzers råd til den nye prest. Som mange allerede kjenner fra hans sommerpraktikum i forskjellige menigheter rundt om i landet opp gjennom studietiden.

Irek er ekte 68-er, født i Polen, men kom til Norge i 1989. Da hadde han noen semester medisinstudier bak seg, i Norge arbeidet han på sykehus og var aktivt med i katolsk ungdomsarbeid før han etter noen år ble prestestudent for Oslo katolske bispedømme ved presteseminaret i Gdansk. Hans avhandling om "Olavsliturgi i Norge fra 1031 til 1993" skaffet ham en magistergrad ved det teologiske fakultet i Warszawa.

Når dette leses, er pater Irek på plass i St. Svithun menighet i Stavanger.

St. Olav ønsker lykke til.

Søster Nirmala etterfølger Mor Teresa
Det er gammelt nytt at søster Nirmala er valgt til å etterfølge Mor Teresa som generalpriorinne for ordenen Kjærlighetens Misjonærer. "Ikke rart at valgprosessen tok hele åtte uker," noterer Christ in der Gegenwart, "det gjaldt å finne en kvinne

som kan lede ordenen med dens 4500 medlemmer og rundt 400 'hus' inn i det neste årtusen". Den 63-årige søster Nirmala, som har studert både statsvitenskap og jus, stammer fra en indisk brahman-familie og gikk allerede som ung over til katolisismen. Valget av søster Nirmala "understreket

for all verden at også i den katolske kirke finner man demokratiske valg", skriver Christ in der Gegenwart. Og minner om at siden Det 2. Vatikankonsil har demokratiske valg vært måten kirkens ordener har funnet nye ledere på. "Hvorfor skulle ikke slike valg, som urkirken tolket som guddommeli-

Katolsk presse:

Paven griper inn overfor paulistene

Pave Johannes Paul II har innsatt "en pavelig legat", biskop Antonio Buoncristiani, som de facto øverste autoritet og prior for Paulist-ordenen og også som leder for ordenens italienske provins; den valgte prior, pater Silvio Pignotti, forblir generalprior i navnet. "Manøvren minner om den Roma benyttet overfor jesuittene i 1981 da paven utnevnte sin personlige representant til å overta ledelsen av ordenen," noterer *The Tablet* i forbindelse med utnevnelsen.

Bakgrunnen for utnevnelsen er misnøye i Vatikanet over den åpne redaksjonelle linje og den uredde håndtering av kirkelige kontroversstemaer i flere av ordenens publikasjoner, men også et spenningsforhold - innen og utenfor ordenen - mellom dem som støtter den italienske provinsialprior, pater Saurin, og dem som støtter generalpriorien. Paulistene, som ser pressevirksomhet som sitt spesielle kall, utgir noen av de mest populære katolske publikasjoner i Italia: ukebladet *Famiglia Cristiana* har landets neststørste opplagstall, bare den italienske TV-guiden selger flere eksemplarer. Blant dem som er kritiske til generalpriorens linje - han stiller seg f.eks. helt og holdent bak *Famiglia Cristiana*s redaktør - er sentrale folk som Romas kardinal Ruini, formann i Den italienske bispekonferanse, og kardinal Sodano, Vatikanets statssekretær.

Paulistene ble tidligere i år pålagt å la sine publikasjoner godkjennes av et teologpanel utnevnt av Troskongregasjonens formann, kardinal Ratzinger, men nektet å godta pålegget med den begrunnelse at den redaksjonelle frihet er en "særdeles dyrebare gave" som det er "vårt fremste ansvar å opprettholde". Dette er også

I sitt brev til pater Pignotti, over levert personlig av kardinalene Ruini og Sodano samt andre toppfolk, skriver pave Johannes Paul II at han har "tenkt og bedt

meget" før han utnevnte Buoncristiani. Paven minner om at ordenens grunnlegger, Don Alberione, la særlig vekt på trofathet overfor kirkens læreembede", nevner to grunner for sin inn gripen: "den delikate situasjon som ulykkeligvis er oppstått" innen ordenen og som "forstyrrer fellesskapet og harmonien", og "uttalelser i flere av ordenens publikasjoner som har forårsaket adskillig oppstyr".

Utnevnelsen av Buoncristiani utløste forsidsoppslag i italiensk presse som paven har "kneblet" eller "halshugget paulistene". Vatikanet svarte med å offentliggjøre pavens brev til pater Pignotti.

I en redaksjonell kommentar til saken skriver det engelske ukemagasinet *The Tablet* om at "allerede pave Pius XII understreket betydningen av en offentlig mening innen kirken - den var 'essensiell', sa han - og dette syn gjenfinnes vi i instruksjonen 'Communio et progressio' som kom i kjølvannet av Det 2. Vatikankonsil". Bladet minner videre om at "legfolks rett og til tider plikt til å gi uttrykk for sin mening om ting som angår kirkens ve og vel, er nedfelt i Det 2. Vatikankonsils konstitusjon om kirken (-). Det samme konsil erklærte at kirken 'alltid har behov for å perfektioneres' - men hvordan skal man kunne oppnå dette, når det stenges for kritikken?" spør *The Tablet*. "Vatikanets offisielle dagblad, *L'Osservatore Romano*, har sin plass, men det ville være et enormt tap for kirken om andre katolske publikasjoner skulle redigeres på samme måte," heter det videre.

Den italienske Paulist-ordenen ble stiftet i 1914 og har i dag 1194 medlemmer, deriblant 575 prester, fordelt på 27 land, men den langt største kontingenten har Italia med 440 medlemmer. Ordenens italienske forlagshus har en årlig omsetning på 220 milliarder lire. ●

Årets brobyggerpris til Hanne Sofie Greve

Det er gammelt nytt, men fortjener så absolutt splateplass: Lagdommer Hanne Sofie Greve, Bergen, er tildelt Kirkeakademienes Brobyggerpris for 1997, en pris som gis til personer eller institusjoner som har gjort en særlig innsats for å bygge bro mellom miljøer og grupperinger i vårt land og internasjonalt. Prisen er skulpturen "Enhet" av Kjersti Wexelsen Goksøyr, kunstneren bak bl.a. Sigrild Undset-staturen i Steensparken i Oslo. "Prisvinneren har vært en uforferdet forkjemper for menneskerettigheter, ofte under særdeles farefulle forhold. Hennes arbeid for flyktninger og krigens ofre avtvinger den største respekt," heter det i begrunnelsen fra Norske kirkeakademiers fellesråd. Hennes internasjonale erfaring omfatter oppdrag i Thailand for FNs høykommissær for flyktninger, i Øst-Timor og Burma og med kambodsjanske flyktninger; for Redd Barna i Etiopia og for Det lutherske Verdensforbund i Namibia.

Hanne Sophie Greve, som er medlem av Oslo katolske bispedømmes Kommissjon for rettferdighet- og fred, ble i 1993 utnevnt som medlem av FNs Ekspertkommissjon for undersøkelse av brudd på internasjonal humanitær rett i det tidligere Jugoslavia. Begrunnelsen for pristildelingen roser hennes sterke personlige initiativ for å samle dokumentasjon om den rå, hensynsløse og totalt menneskefiendelige politikken som førte til de barbariske overgrepene i Prijedor-området: Over 50.000 mennesker ble drept eller deportert eller bare forsvant. "Hun har satt navn på denne tragedien og med rette kalt det folkemord," sier Norske kirkeakademiers fellesråd. Drivkraften bak den møysommelige innsamlingen av de hundrevis av enkelthendelser i dette rystende og skremmende bildet, er et sterkt engasjement for rett og rettferdighet, og overbevisningen om at skal de gjenlevende kun-

ge tegn, kunne anvendes på mange andre områder i kirken - for eksempel ved utnevning av biskoper?" undrer tidsskriftet.

"Kjærlighetens misjonærer" - nå også på Island

"Hjartalega velkomin til 'Kærleiksbodberanna'" - het det på førstesiden av Islands

katolske "Kirkjubladid" i februar i år - ord som er forståelige også for norske lesere. På tampen av fjoråret kom fire søstre fra Mor Teresas orden til Island. "Tollbehandlingen gikk greit. Flyselskapet hadde latt søstrene ta med seg 27 stykk reisegods uten å ta betaling for overvekt," forteller bladet.

De fire søstrene, som er "relativt unge,

alle under 50 år", kommer fra India, Kroatia, Frankrike og Filippinene. De tilhører ordenens mer kontemplative gren og skal først og fremst vie seg til bønn, men tar også sikte på å bistå prestene i Reykjavik på forskjellig vis, bl.a. med hjemmebesøk. Søstrene ønsker selv særlig å gjøre noe for barn.

ne leve side om side i forsoning, må det et oppgjør til med de uhyggelige overgrepene som skjedde. "Med sitt engasjement for rettferdighet og forsoning har Hanne Sophie Greve utsatt seg for betydelige personlige belastninger. Ingen er uberørt etter å ha blitt konfrontert med menneskers råskap i den grad hun har opplevd," heter det i begrunnelsen.

Selv understreket prisvinneren i sin takketales at "jeg alltid har fått mer enn jeg har gitt". Hun talte varmt om menneskeverd og om brobygging mellom mennesker i en tid da kald teknikk og kynisk vitenskap truer. Til tider kan veien mellom hodet og hjertet "være den lengste", sa Greve. Og minnet om at uten følsomhet "er det fare for at mennesket i konkrete situasjoner overser den moralske dimensjon - det vil si hvordan andres ve og vel står på spill (-) Måtte Kristus, sann Gud og sant menneske, den virkelige brobyggeren, kunne bruke oss alle som hjelpere på livets mange brobyggerplasser, avsluttet prisvinneren sin tale."

Brobyggerprisen, innstiftet i 1983, er tidligere tildelt bl.a. Carl Fredrik Engestad, Kirkelig Kulturverksted, Inge Eidsvåg, Michael Melchior, Mari Boine, Peter Skauen og Simon Flem Devold. ●

Barbie møter nonne og konditor!

Fastetid med influensa og litt surfing på tv-kanalene, plutselig fanger noe interessen og bevisstheten våkner til liv. For er det ikke Barbie som står sentralt på skjermen i TV2, midt i arbeidsavdelingen i et gresk-ortodoks kloster, i ferd med å gjennomføre det Barbie tror er et intervju med en yngre norsk nonne i dette klosteret.

Barbie er på jakt etter "det gode liv", nå også med klosteret som jaktmark. Og det er mye Barbie vil vite - eller er det ikke det? Kan du ikke ta av deg sløret, jeg har hørt at du har langt lyst hår. - Tar du aldri av deg sløret? Hvordan kan du gå med noe som symboliserer en grav på hodet? Har du aldri lyst til å bade når det er så varmt, og havet ligger her nede? Som det skal vise seg, er ikke Barbie den som tar et nei for et nei. Men Barbie går videre: Og så er jeg nødt til å spørre deg, har du aldri savnet en venn, en partner? Litt tydeligere: Savner du ikke den fysiske delen av kjærligheten? Men har du ingen spesiell venninne her i klosteret da?

Nå virker Barbie nesten desperat, for hun får jo ikke de "riktige" svarene. Her ligger det ingenting som antyder et intimt venninneforhold, og den store kjærligheten er altså Jesus Kristus! Lengter hun i det minste bort fra klosteret, hjem til familien Norge. - Ikke det

heller??? Da forsvinner Barbie, dukken med standardspørsmålene, en reporter som knapt nok har lært å stille noen interessante spørsmål, enn si lytte til svar hun ikke hadde regnet med for siden å ta utgangspunkt i dem.

Tilbake til NRK 1 der Barbie plutselig befinner seg i et konditori, klar til å følge prosessen når et kunstverk av kakepynt blir fremstilt. Konditoren starter med å lage en karamellkule, men dette blir visst for kjedelig for Barbie. Frem med pekefingeren for å stikke den i alle gryter og boller, etterfulgt av slikking hver gang, så søtt og kvinnelig! Nærbilde av spising av jordbærterte. Virkelig en eggende fysisk opplevelse det der - for til slutt, sammen med konditoren, å nyte en sjokoladeglasert skumtopp, angivelig fremmede for mannens lyst og evne. Dette programmet setter ikke særlige krav til Barbies verbale ferdigheter, og godt er kanskje det. Kaken blir avlevert på en fødeavdeling i anledning Kongens 60-årsdag, og sånn sett falt dette programmet heldigere ut. Jakten på det gode liv i konditoriet ble kanskje enklere enn den samme jakten i klosteret.

Kan det komme av at man av og til må gå litt mer i dybden for å få et godt og givende resultat?

Tv-B

Avslørende spørsmål

"Tande-P har vært møteleder i Oslo Kristne Senter, og det har tydeligvis skapt den største oppstandelse i hovedstadens journalistmiljø," noterte Vårt Land på lederplass for en tid siden. "Størst forvirring har tydeligvis oppstått hos VG-journalist Rune Skogstad, som spurte fjernsynskjendisen om han etter dette også kunne tenke seg å opptre hos nynazister.

Det hender at spørsmålene sier mest om spørteren," sukker lederskribenten.

Nord-Irland: Klare ord fra kardinalen
"Det var et avgjørende øyeblikk for irsk 'republikanisme' og dens lange historie med fysisk vold, da IRA høsten 1994 bestemte seg for å slutte med volden og i stedet gå over til politisk dialog (-) De negative følgene av IRAs beslutning i fjor om å gjenoppta volden, er så mange og så opplagte at avgjørelsen synes fullstendig irrasjonell," sa kardinal Cahal Daly, biskop emeritus av Armagh og tidligere irsk

primas, i en tale i Dublin nylig. Den gjeldelsestaktikk IRA nå bedriver, er "ganske enkelt barbarisk" og av den sorten som "vanærer enhver sak", sier kardinalen. "Rundt om på sykehusene har jeg sett resultatene av denne prylingen og skytingen. . ."

Kardinal Daly roste lojalistene for at de har holdt fast ved våpenhvilen: Deres leders politikk er "et håpefullt tegn". Det er også statsminister John Majors innsats: "Han har vist større engasjement for fred i

Irland enn noen av sine forgjengere," sa Daly. Som anbefalte den britiske regjering omgående å ta opp til revurdering noen av Sinn Feins sentrale ankepunkter mot britiske rettsavgjørelser. "Men det trengs også en betingelsesløs unnskyldning på regjeringens vegne for de sørgelige hendelsene i Derry på 'Bloody Sunday', sammen med en uforbeholden innrømmelse av at ofrene var helt og fullt uskyldige mennesker", sa kardinal Daly. THE TABLET

På leting etter Ordet (3)

Pater Olav Müller fortsetter sin vandring i sin "by ved hav" - på leting etter "Ordet", det som er "det sanne lys som opplyser hvert menneske som kommer til verden". Ofte finner vi det "der vi minst venter det", mener vår vandrer - i forrige nummer fant han det i "en hippie ved Vanddamman". Og denne gang?

Ateisten Martin:

Bli med meg i fantasien til Gomalandet. Nederst i Stelzmannsgate ringer jeg på dørklokken. Det er sønnen i huset som åpner. Martin heter han og er 17 år. Om han er katolikk eller protestant interesserer oss ikke. Egentlig er han ingen av delene. For i sommer proklamerte han for alle og hver mann at nå var han blitt ateist. Moren - en from kirkegjenger - tar det tungt, sier lite, forstår desto mer. Faren - en enda ivrigere kirkegjenger - raser som en sint rottweiler. Helst ville han trekke den slampete sønnen sin til kirken - etter håret. Men her er det hensyn å ta, det gjelder å bevare fasaden overfor naboene. Dessuten er 17-åringen blitt styggelig sterk. Juling skal han ha seg frabedt. Så blir det med isfront og skulende blick mellom far og sønn.

Det er med synlig motvilje Martin åpner døren for en prestkall. Jeg står for ham som representant for en bakstreversk og ufyselig kristendom. Jeg forkynder en streng gud, som tyranniserer menneskeheten - tror han. I Martins fantasiverden sitter Gud på sin himmeltrone og lar sitt iskolde blick svepe ransakende over sin ulydige skapning. Hva galt har vel Kari og Ola nordmann gjort i dag? Det finnes saktens noe lummert å sette fingeren på. Så suser Jahves pisceslag gjennom kosmos og treffer den skyldige. Helst vil den refsende Gud tyne hele menneskeheten for dens synden, men det blir å gå for vidt. Så sørger

han istedet for at den stakkars sønnen hans blir drept. Blod rinner, saddistguden er fornøyd. Slik en kaldfisk er den kristne gud i Martins skakkjorte fantasi.

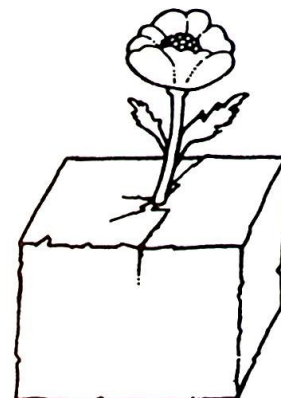
Er det så å undres over at han møter meg med utfordrende blick og trumpet holdning. Helst ville han ha slått døren rett i trynet på meg. Men en slump folkeskikk har han lært seg. - Vær så god, kom inn. Skal det være en kopp kaffe? Jeg setter meg. Faren kommer inn fra middagsluren. Han hilser med et smil, som står i kontrast til de iskolde øyne. De forsker stikkende i mine. Sønnen sin enser han ikke, ikke nå lenger - etter det store frafall. Jeg har et ærend å utrette. Deretter går samtalen trått - i hvert fall fra min side. Martins far forteller om seg selv - altså om det mest interessante som finnes på jord - hvordan han ble kristen, hvilke religiøse opplevelser han har hatt, hvor plikt oppfyllede han er i sitt kristenliv. Nestekjærlighet mangler så visst ikke her i gården. Unnlater heller ikke å prate skitt om sine arbeidskamerater: De lever i fyll, hor og annen styggedom. Ja, hva annet kan en vente når tiden er blitt så gudløs? Men Herren straffer sine frafalne barn. Ja, så men, gjør han det. Et skulende blick på sønnen. Telegrammet er sendt, og telegrammet er mottatt. Martin stivner i trass og innbitt motvilje.

En tanke slår ned i meg: Martins far og Martins gud ligner hverandre på en

prikk. En kaldfisk av en far ble en kaldfisk av en gud. Annet er vel ikke å vente. Martin har kastet dette vrengebillede av en gud overbord. Det var nødvendig. Hadde han levd videre med denne isguden, ville han selv blitt like ufyselig fordømmende som faren sin. Ateismen er hans eneste redning. Sjelen må renses for religiøst slagg. Isguden må knuses. Da først er han åpen for det guddommelige Ordet, som opplyser hvert menneske av god vilje. Da først har han mulighet til å finne kjærlighetens Gud. Prosessen kan ta år, kanskje hele livet. Men Ordet er uendelig tålmodig.

Jeg reiser meg, snur meg mot Martin, gir ham et varmt håndtrykk, sier med et vennlig smil: "Du har nok valgt riktig du Martin. "Gutten måper av forundring. Faren stivner til en isstøtte. Har han hørt banning i kirken? Jeg forlater huset med den tanke at ingen skal sette seg til doms over andre mennesker, og slettes ikke i den fredete juletid. Ingen kjenner årsaken til at faren ble som han ble. På den annen side, det er jeg ikke i tvil om - i dette hus har Ordet fått en sjanse i en syttenåring, som kaller seg ateist.

(Fortsetter)

Britene bør be Irland om unnskyldning
Å be om unnskyldning er både mulig og
nødvendig i internasjonal politikk, mener
Nicholas Frayling, anglikansk prest tilknyt-
tet katedralen i Liverpool, ifølge *The Tablet*.
Britene bør be Irland om unnskyldning for
skuddene på Bloody Sunday for 25 år siden,
og som utløste "The Troubles" i Nord-
Irland. Frayling, som nylig var invitert til
en katolsk minnehøytidelighet i Derry for de
drepte for 25 år siden, skriver at "det er

vanskelig for englendere å forstå hvilken
smerte de har påført Irland i historiens løp
ved den politikk de har ført med egne mål
for øyet. For irske katolikker har det med-
ført tap av eiendom, utnyttelse, religiøs for-
følgelse, hungersnød, eksil og, som om det
ikke var nok, en slags 'spottende kariker-
ring', som gjør det ytterst vanskelig for eng-
lendere å tenke vel om irlendere." For
Irlands protestanter er skadene av "en mer
subtil art", skriver Frayling. "De ble

omplantet til Irland og avkrevet lojalitet
mot kronen og protestantismens sak", og
oppfordret til driftighet innen landbruk og
industri "med britisk blomstring for øyet".

"Det er grunnleggende kristen innsikt, i
tråd også med menneskets natur og psyke,
at veien til forsoning ikke er glemsel (om det
var mulig), men anger. Angeren må være
uforbearlig. Den forutsetter ydmykhet,
inntil sårbarhet, hos den som byr den frem.
Uten sorg og anger, ingen forsoning." skri-
ver Frayling i *The Tablet*.

Jeg spionerer - for dere

av
Mordechai Vanunu

I over ti år har Mordechai Vanunu sittet i enecelle, dømt til livsvarig fengsel fordi han, tekniker ved Israels atomprosjekt i Negev-ørkenen, røpet at landet hadde utviklet kjernefysiske våpen. Dette diktet ble smuglet ut av fengselet før domfellelsen i 1987. Vanunu, som ifølge Amnesty International lever under "grusomme, inhumane og neverdigende" forhold, lot lenge til å klare seg relativt bra, men er nå nedbrudt og har store nerveproblemer: konsentrasjonsmangel gjør at han ikke lenger kan lese, og musikk, tidligere hans store kjærlighet, gjør ham for oppspilt. Mange har bedt om benådning for ham - uten hell.

Jeg er funksjonæren, teknikeren, mekanikeren, sjåføren.
De sa: Gjør sånn, gjør slik, se ikke til høyre eller venstre,
les ikke teksten. Se ikke på hele maskinen. Du
er bare ansvarlig for denne ene skruen. For dette ene gummitempelet.
Det er det eneste du skal bry deg om. Ikke bry deg om hva som er over deg.
Prøv ikke å tenke for oss. Forsett, kjør. Kjør på. Videre, videre.
Slik tenkte de, de store, de smarte, fremtidsforskerne.
Ingen grunn til engstelse. Frykt ikke. Alt tikker og går som det skal.
Vår lille funksjonær arbeider flittig. Han er en enkel mekaniker.
Han er den lille mann.
Og små menns ører hører ikke, deres øyne ser ikke.
Vi har hoder, de ikke.
Svar dem, sa han til seg selv, sa den lille mann,
mannen som hadde et eget hode. Hvem har ansvaret? Hvem vet
hvor dette toget går hen?
Hvor er deres hode? Jeg har også et hode.
Hvorfor ser jeg hele maskinen?
Hvorfor ser jeg dette stupet?
Er det en lokomotivfører på dette toget?
Funksjonær sjåfør tekniker mekanikeren så opp,
han tok et skritt tilbake og så - for et uhyre!
Kunne ikke tro det. Gne seg i øynene og - joda,
det er der, det. Det er jeg og. Jeg ser faktisk
uhyret. Jeg er en del av systemet.
Jeg undertegnet dette skjemaet. Først nå leser jeg resten av det.
Denne skruen er en del av en bombe. Denne skruen er meg. Hvordan
kunne jeg unngå å se det, og hvorfor fortsetter andre
å skru inn skruene? Hvem andre vet?
Hvem har sett? Hvem har hørt? - Keiseren er virkelig naken.
Jeg ser ham. Hvorfor jeg? Dette er ikke noe for meg. Det er for stort.
Reis deg og skrik ut. Reis deg og fortell det til folk. Du kan.
Jeg, skruen, teknikeren, mekanikeren? - Ja, du.
Du er folkets hemmelige agent. Du er nasjonens øyne.
(Etter en engelsk oversettelse)

Sr. Marguerite-Marie til minne

Sr. Marguerite-Marie Corenflos o.p.,
ble født i Frankrike 20. juni 1919 og
avla sin evige løfter i vårt moder-
kloster i Lourdes 16. juli 1947. Hun
skulle således ha feiret sitt gulljubi-
leum senere i år.

Sr. Marguerite-Marie kom til Nor-
ge i 1956. Oppholdet ble avbrudt,
men i 1959 kom hun tilbake for å bli
- det var året da Lunden Kloster ble
kanonisk opprettet. Allerede i 1960
ble hun alvorlig syk, og ingen trodde
hun skulle komme til å leve lenge.
Men hun ville "leve og syng", som
hun selv sa, så hun fortsatte som for-
sanger - med bare én lunge! Hun
innehadde også andre viktige stil-
linger i klosteret, blant annet var hun
piorinne i tilsammen ni år. Det falt i
sr. Marguerite-Maries lodd å iverk-
sette konsilets reformer, og hun kom
til å sette et sterkt preg på klosteret;
hun gjorde i det hele tatt stort inn-
trykk på alle som møtte henne. Hun
ga sitt liv for kirken i Norge.

Sr. Marguerite-Marie døde fredelig
på Aker sykehus 10. februar,
styrket med kirkens sakramenter.
Hun ble begravet på Vestre Grav-
lund 21.2.1997. Vi lyser fred over
hennes minne.

Vi takker alle som har bedt for sr.
Marguerite-Marie, og som har vist
sin inderlige deltagelse i vår sorg.

Søstrene i Lunden Kloster

Interessert i Maria-valfartstedet Medjugorje?

I august i år arrangeres pilgrimstur
fra København med buss, tog eller fly.
Kontakt Inger Jensen, tel.: 00 45 38333644.
For litteratur el. videoer
om Medjugorje,
kontakt Stein Torvin, tel/fax 22733260

A/S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING 22 66 59 00 – SERVICE 22 66 58 60 – 22 66 58 61

22 Liturgisk kalender

MAI

Fre 9 Apg 18,9-18; Joh 16,20-23a
Lør 10 Apg 18,23-28; Joh 16,23b-28
SØN 11 7. SØNDAG I PÅSKETIDEN.
Apg 1,15-17.20a.20c-26;
1 Joh 4,11-16; Joh 17,11b-19
Man 12 (Den hl. Nereus og
Achilleus)(Den hl. Pancratius)
Apg 19,1-8; Joh 16,29-33
Tir 13 Apg 20,17-27; Joh 17,1-11a
Ons 14 APOSTELEN MATTIAS.
Apg 1,15-17.20-26; Joh 15,9-17
Tor 15 Den hl. Hallvard. Jak 1,2-12;
Matt 10,37-42
Fre 16 Apg 25,13-21; Joh 21,15-19
Lør 17 Apg 28,16-20.30-31;
Joh 21,20-25
PINSEVIGILIEN. 1 Mos 11,1-9 eller
2 Mos 19,3-8a.16-20 eller
Esek 37,1-14 eller Joel 3,1-5;
Rom 8,22-27; Joh 7,37-39
SØN 18 PINSEDAG. Apg 2,1-11;
Gal 5,16-25; Joh 15,26-27 og
16,12-15
Man 19 Sir 1,1-4.8-10; Mark 9,14-29
Tir 20 (Den hl. Bernardin av Siena)
Sir 2,1-11; Mark 9,30-37
Ons 21 Sir 4,11-19; Mark 9,38-40
Tor 22 Sir 5,1-8; Mark 9,41-43.45.47-50
Fre 23 Sir 6,5-17; Mark 10,1-12
Lør 24 Sir 17,1-4.6-15; mark 10,13-16
SØN 25 DEN HELLIGE TREENIGHET.
5 Mos 4,32-34.39-40;
Rom 8,14-17; Matt 28,16-20
Man 26 Den hl. Filip Neri. Sir 17,24-29;
Mark 10,17-27
Tir 27 (Den hl. Augustin av Canterbury)
Sir 35,1-12; Mark 10,28-31

Ons 28 Sir 36,1-2.4-5a.10-17;
Mark 10,32-45
Tor 29 Sir 42,15-25; Mark 10,46-52
Fre 30 Sir 44,1.9-13; Mark 11,11-25
Lør 31 JOMFRU MARIAS GJESTING
HOS ELISABETH. Sef 3,14-18a
eller Rom 12,9-16b; Luk 1,39-56

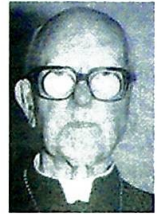
JUNI

SØN 1 KRISTI LEGEME OG BLOD.
2 Mos 24,3-8; Hebr 9,11-15;
Mark 14,12-16.22-26
Man 2 (Den hl. Marcellinus og Peter)
Tob 1,1-2; 2,1-8; Mark 12,1-12
Tir 3 Den hl. Karl Lwanga og hans led-
sagere - Ugandas martyrer.
Tob 2,9-14; 3,1a; Mark 12,13-17

Ord og tro:

“Det jeg tror, faller ikke sam-
men med det jeg vet. . . hvor
ofte har ikke mennesker kom-
met til meg og hyklet misun-
nelse: ‘Så lykkelig du må være
som tror på et evig liv.’ Som
om troen bestod i sikkerhet.
Troen. . . krever bruk av viljen,
den standhaftige og møysom-
melige vilje.”
*Francois Mauriac i boken
“Min tro”.*

Biskop Theodor Suhr er død

Biskop Theodor Suhr, hyrde for Dan-
marks katolikker fra 1939 til 1964, er
død, 101 år gammel. “Til det siste
fulgte han levende med i samfunns-
og kirke debatten,” skriver “katolsk
orientering”. Theodor Suhr ble født i
Nyborg 24. januar 1896 og hadde et
omskriftende liv bak seg da han i
1925 ble opptatt i den katolske kirke
og umiddelbart trådte inn hos bene-
diktinerne i Clervaux i Luxemburg:
landbrukskandidat Suhr hadde både
forsøkt seg som konsertpianist og
som farmer i Argentina. Da paven
utnevnte ham til apostolisk vikar for
Danmark, var han prior for ordenens
hus i Roma.

Som biskop gjorde Suhr “en bane-
brytende innsats”, skrev biskop John
W. Gran i St.Olav ved biskop Suhrs
100-årsdag i fjor. “Fra å være en kirke
med en langt på vei mellomeuropeisk
karakter, fikk den langsomt, men sik-
kert en klar dansk profil, en profil den
siden har beholdt.” Biskop Suhr var
medlem av den kommisjon pave
Johannes XXIII utnevnte til å forberede
Det 2. Vatikankonsil. Hans “øku-
meniske nybrottsarbeid er spesielt
vidtfavnende og av varig betydning,”
for igjen å sitere biskop Gran. Som
også nevner “biskop Suhrs underfun-
dige humoristiske sans”, en “karak-
teregenskap som alle som kjenner
ham, gjerne dveler ved. Alle kan for-
telle om dengang da... Men under
denne urbane væremåte, stikker en
ualmennelig klar og stringent intelli-
gens, dog uten den intellektuelle til-
bøyelighet til hovmod. For han er
samtidig genuint beskjeden, en ekte
sønn av St. Benedikt.”

Requiescat in pace.

Bønnens apostolat i mai:

At Marias tro må inspirere alle til å søke Guds vilje.

At Maria, Jesu mor og kirkens mor, må være
forbilde for helhetlig fremme av kvinner.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt
Faste medarbeidere:
Olav Egil Aune
Liv Greni
Bernt Eidsvig
ISSN 0802-6726

Albert Raulin o.p.
Gunnel Vallquist

Akersveien 14, 0177 Oslo
Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48
Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26
Årsabonnement (Norge): kr. 210,—
Øvrige europeiske land: kr. 220,—
Andre verdensdeler: kr. 230,—
Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.
Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo
Telefon: 22 20 72 48
Fax: 22 36 02 63

Nå har vi fått :

Pavens nye bok på engelsk:
"Gift and Mystery"
On the Fiftieth Anniversary of
My Priestly Ordination.
Catholic Truth Society,
lb. kr. 220.

**Merk deg også den lille
serien:**

"30 Days with a Great Spiritual
Teacher."

- True Serenity-Based on
Thomas à Kempis'
The Imitation of Christ.
- All Will Be Well. Based on
the Classic Spirituality
of Julian of Norwich
- Where only Love can Go.
A journey of the Soul
into the Cloud of Unknowing
- Simply Surrender. Based on
the Little Way
of Thérèse of Lisieux,
Ave Maria Press, Notre Dame,
Indiana, kr. 85 pr. stk.

OBS: Nye åpningstider:

Mand-Fred.: 10.00-17.00.
Lørd. 10.00-14.00.

Vi sender over heie landet.

**Vennligst meld
adresseforandring
til**

**St.Olavs ekspedisjon,
Akersvn. 5, 0177 Oslo
tel.: 22 20 72 26**

**Pilegrimsreiser
1997
Medjugorje**

Bosnien Herzegovina
Den 30. juni til den 10. juli.

**Fatima i Portugal og
Garabandal i Nordspanien**
Den 6. oktober til den 18. oktober.

Italien
Schio san Martino,
Giovanni Rotondo,
San Damiano
Den 17. november til den
29. november.
Pastor Benny Blumensaat er
pilegrimsprest på alle ture.

**Henvendelse vedr. priser,
tilmelding, indhold m.m.:**

MARIA TRUELSEN
Kløverbladsgade 10
2500 Valby, Danmark
Telefon 36 45 12 60

**Vi er
i nærheten
når du
trenger oss**

**NYTT HOVEDKONTOR:
MAJORSTUA 22 60 15 90**
Bogstadveien 72

SENTRUM 22 20 79 05
Ullevålsveien 1 - Oslo

OSLO VEST 22 50 00 30
Harbitzalléen 14

OSLO ØST 22 67 28 80
Grenseshvingen 7

DØGNVAKT

T. S. JACOBSENS
Begravelsesbyråer

Blikk på tiden

Terningkast på kirkebakken?

Inntil for ikke så lenge siden var terninger noe de fleste av oss kun forbandt med ludo og yatzy og monopol og annen relativt harmløs tidtrøyte. Men så lærte tabloidene oss at terninger kan brukes til mer enn brikkespill med barn og kveldsfordriv på hytta. Terningkast kan brukes til å plassere bøker og filmer, plater og teaterstykker og ditt og datt høyt og lavt på skalaen. De sparer oss for bryderiet med å lese anmeldelser: en sekser er suksess, en ener labre greier. Så vet man det og kan ta sine forholdregler.

Til tross for denne tidsbesparende og innovative øvelse, finnes det fremdeles folk som bedriver anmeldelser - av bøker og filmer og plater og teaterstykker. Og nylig foreslo en luthersk sogneprest i Nedre Eiker at også gudstjenester burde anmeldes i pressen. Overskriften i avisoppslaget sa riktignok "ønsker terningkast for gudstjenester", men hensikten var å få pressen på banen med blokk og blyant - for å få folket tilbake i kirkebenkene. "Bare et fåtall går i kirken på søndagene. En kritisk vurdering kan få presten til å skjerpe seg," mener forslagsstilleren. Som innrømmer at han ser det kinkige om en prest får stryk gang etter gang, men som likefullt mener at hvorfor skal ikke presten få denne tilbakemeldingen "på samme måte som alle

andre som opptrer offentlig". Det står så, og vi håper i vårt hjerte at det er trykkfeil eller misforståelse.

Tilgi oss, men vi har av forskjellige grunner ikke helt sansen for dette utspillet. Og burde kanskje la hele saken ligge, ikke minst siden det er lutherske gudstjenester det dreier seg om, og ikke katolske messer som vi har årelang erfaring med - på godt og ondt, hadde vi nær sagt. På den annen side - og det kan ikke understrekes tykt nok: Vi skjønner presten så inderlig godt: Han vil så gjerne få folk til å forstå at de går glipp av noe vesentlig ved ikke å gå i kirken på søndag! På dette punkt er vi fullt på bølgelengde, og vi ville gi terningkast 6 med ekstrakast og full pott for den som måtte finne opp et virksomt middel mot gudstjenestevegring.

Men der er andre og uanede poenger som frister til å dvele ved saken. Og det er den tyske avisen Frankfurter Allgemeine som leder oss ut i fristelse.. Jo, De leste riktig: Frankfurter Allgemeine, en av de ledende europeiske aviser. Dersteds har man fått med seg utspillet fra sognepresten i "det avsidesliggende stedet Nedre Eiker" - FAZs ord, ikke våre! - og at både den stedlige biskop samt penneknektens laug tenner for tanken. "Og det er jo forståelig," skriver avisen, "for når alt kommer til alt er det i mange tynt befolkede deler av Norge vanskelig for mange redaksjoner å finne stoff å fylle avisen med, og særlig vinterstid når det er lite annet å skrive om enn trafikkulykker forårsaket av elg! Om sogneprestens initiativ slår igjennom, ville man raskt og effektivt ha avskaffet agurktiden - takket være de regelmessige og væruavhengige gudstjenestene," fastslår FAZ. Som - som man skjønner - også har sitt "Blikk på tiden".

Etter denne innledende og noe trangvikske manøver, vendes blikket hjemover. For hva kunne ikke Eikerprestens idé avstedkomme på grundig tysk mark! "Et kirkelig kritikerlaug her hjemme ville ikke bare bidra til fair konkurranse, men også åpne hittil upløyte land for journalistisk virksomhet. Vi ser allerede i ånden litteraturkritikerne spise sine pinner for å analysere bildene i preteksten, vi hører dem legge ut om bønnens lyriske jeg eller påtale den manglende spenningskurve i denne og hin bibeltekst." For å vurdere "prekenfremførelsen og tilligende kroppsspråk, kunne man lempelig trekke inn teaterkritikerne". Og det må bli musikkritikernes oppgave "å ta for seg hele registeret av klokkeklang og orgelspill, salmesang og liturgisk sang etter femtoneskalaen, og se hvordan samspillet harmonerer." Blomster og "kostymer" måtte selvfølgelig også inngå i kritikken - her turde operaregissører være de rette terningkastere. "Og hvem annen enn en velstudert arkitekturkritiker skulle kunne felle dommen over kirkebyggets meningsbærende eleganse?" skriver FAZ. Og fastslår at jominsanten: regelmessige og grundige kritikker av gudstjenestens "Gesamtkunstwerk" nok vil bidra til å bringe religionen på banen som fast tema", men, advarer avisen til slutt, "man må også være forberedt på at det dann og wann kan vanke en skikkelig kalddusj". Så langt FAZ.

Hva var det St.Exuperis lille prins Hsa? "Det er bare med hjertet man ser rett."

Vi har en sterk fornemmelse av at det også gjelder gudstjenester. Terninger hjelper lite her, selv om de har øyne.

Observatoria